অধ্যায় ২ ঃ অৰুণোদই যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য-২

অধ্যায় গাঁথনি

২.১ উদ্দেশ্য
২.২ পৰিচয়
২.৩ *অৰুণোদই* কাকত আৰু অসমীয়া সাহিত্য
২.৪ *অৰুণোদই* কাকত প্ৰকাশৰ সময়ছোৱাৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ চমু আভাস
২.৪.১ *অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা অনা-অসমীয়া লেখক-লেখিকাসকল
২.৪.২ *অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা অসমীয়া লেখক-লেখিকাসকল
২.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
২.৬ অধিক জানিবলৈ
২.৭ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)
২.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

২.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত অৰুণোদই যুগৰ স্থান সম্পৰ্কে অৱগত হ'ব
- অৰুণোদই যুগৰ পৰিচয় জানিব পাৰিব
- *অৰুণোদই* কাকতে অসমীয়া সাহিত্যলৈ কি কি অৱদান আগবঢ়ালে সেই বিষয়ে কিছু জ্ঞান লাভ কৰিব
- *অৰুণোদই* কাকতৰ প্ৰকাশৰ সময়ছোৱাত অসমীয়া সাহিত্যৰ চমু আভাস লাভ কৰিব
- *অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা খ্ৰীষ্টান মিছনেৰীসকলৰ ৰচিত সাহিত্যৰাজি আৰু বৈশিষ্ট্যসমূহ জানিব পাৰিব
- *অৰুণোদই* কাকতত অসমীয়া লেখকসকলৰ অৱদান আৰু সাহিত্যিক বৈশিষ্ট্য জানিব পাৰিব
- এই যুগৰ সাহিত্যই অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত পৰৱৰ্তী যুগৰ সূচনাৰ বাবে কেনেদৰে বাটকটীয়াৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিলে, সেই বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।

২.২ পৰিচয়

এই অধ্যায়টি স্নাতকোত্তৰ অসমীয়া পাঠ্যক্ৰমৰ দ্বিতীয় ষাণ্মাসিকৰ প্ৰথম পাঠ্যবিষয়ৰ অন্তৰ্গত দ্বিতীয় অধ্যায়। অধ্যায়টোৰ শিৰোনাম 'অৰুণোদই যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য-২'। অধ্যায়টিত অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্যৰাজিৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰা হ'ব।

এই অধ্যায়ত অধ্যয়ন কৰিলে অসমত ব্রিটিছৰ ৰাজত্ব, মিছনেৰীসকলৰ আগমন, অসমীয়া মাতৃভাষা পুনৰ প্রচলনত মিছনেৰীসকলৰ ভূমিকা, *অৰুনোদই*ৰ প্রকাশ, *অৰুণোদই*ত খ্রীষ্টান-অখ্রীষ্টিয়ান লেখকৰ বৰঙণি, আধুনিক গদ্যৰীতিৰ নিদর্শন, বিভিন্ন নতুন নতুন সাহিত্যৰ ৰচনা (জন্ম) তথা প্রকাশ, পৰৱর্তী কাকত-আলোচনী প্রকাশত *অৰুণোদই*ৰ ভূমিকা সম্পর্কে বহলাই আলোচনা কৰা হ'ব।

আমাৰ সকলোৰে জ্ঞাত যে ১৮২৬ চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চর্তমতে অসমখন ইংৰাজৰ অধীনলৈ যায়। ইংৰাজে অসমৰ শাসনভাৰ কান্ধ পাতি লয়। মানে অসম অধিকাৰ কৰি লোৱাৰ পিছত মানৰ অত্যাচাৰত অতিষ্ঠ হৈ অসমে ইংৰাজৰ (বৃটিছৰ) সহায় লয়। ১৮৩৮ চনত ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ অকর্মণ্যতাৰ অজুহাতত তেওঁক সিংহাখনৰ পৰা নমাই উজনি অসম পোনপটীয়াকৈ ইংৰাজ শাসনৰ অধীনলৈ আনে। ইংৰাজে অত্যাচাৰী মানক অসমৰ পৰা খেদি পঠিওৱাত সাধাৰণ প্রজাই কিছু সকাহ পাই উঠিল যদিও পিছলৈ ইংৰাজৰ শাসন ব্যৱস্থাই সেই বিশ্বাসত চেঁচাপানী ঢালিলে। তাৰ উদাহৰণ স্বৰূপে, পিয়লি ফুকন, গমধৰ কোঁৱৰ, মণিৰাম দেৱানৰ কথাকে ক'ব পাৰি। অসমখন ইংৰাজৰ অধীন হোৱাৰ পাছৰে পৰা বাহিৰৰ পৰা বাংলা, হিন্দী, ইংৰাজী আদি বিবিধ ভাষা-ভাষীসকল আৰু তাৰ ভিতৰত প্রধানভাৱে বঙলাভাষীসকল আহি অসমত সোমায়। মণিৰাম দেৱান, পিয়লি ফুকন আদিৰ বিদ্রোহৰ ফলত ইংৰাজে অসমৰ মানুহক বিশ্বাসত নলৈ বঙ্গদেশৰ পৰা কেৰাণী, মহৰি আনি দেশৰ শাসনব্যৱস্থা চলাবলৈ আৰম্ভ কৰে। তেওঁলোকৰ প্রৰোচনাতে পৰি ১৮৩৬ খ্রীষ্টাব্দৰ পৰা অসমৰ স্কুল-আদালতৰ পৰা অসমীয়া ভাষাক বহিষ্কাৰ কৰি বঙলা ভাষাকে শাসক দলে প্রতিষ্ঠা কৰিলে।

ইংৰাজ শাসক দলে ১৮৩৬ খ্রীষ্টাবদৰ পৰা ১৮৭৩ খ্রীষ্টাব্দলৈ অসমত অসমীয়াৰ সলনি প্রায় দুকুৰি বছৰ বঙলা ভাষায়ে চলালে। যাৰ ফলত অসমীয়া ভাষাৰ বহু বিস্তৰ ক্ষতি সাধন হ'ল।

অসমত বঙলা ভাষা চলি থকাৰ সময়তে সুদূৰ আমেৰিকাৰ পৰা ১৮৩৬ চনত খ্রীষ্টধর্ম প্রচাৰৰ উদ্দেশ্যে মিছনেৰীসকল অসম পায়হি। প্রথমতে আমেৰিকাৰ বেপ্তিষ্ট কেইজনমান অহাৰ আগতে জেমচ ৰে'নামৰ এজন মিছনেৰীক অসমলৈ পঠিয়ায়। জেমছ ৰে'ই ১৮২৯ চনত অসমলৈ আহি খ্রীষ্টান ধর্মৰ পুস্তিকা বিতৰণ কৰি এটি গীর্জাঘৰো স্থাপন কৰে। জেমছ ৰে'ৰ সহযোগী উইলিয়াম ৰবিন্সন চাহাবে শিক্ষাবিভাগৰ কাম হাতত লয়। ইয়াৰ কেইবছৰমান পিছতে ৰেভাৰেণ্ড নাথান ব্রাউন পৰিয়ালসমূহ ১৮৩৬ চনত অসমত ভৰি দিয়েহি। মিছনেৰীসকলে শিৱসাগৰ, নগাঁও আৰু গুৱাহাটীত থাকি ধর্মপ্রচাৰ কৰিবলৈ লয়।

মিছনেৰীসকলে অসমত ধর্মপ্রচাৰ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ সময়তে ভাষা বিভ্রান্তিৰ কথা বুজি পায়। তেওঁলোকে দেখা পালে যে অসমৰ পঢ়াশালি, আদালতত নিজৰ মাতৃভাষাৰ সলনি বঙলা ভাষাৰহে প্রচলন হৈ আছে।

শাসক দলে অসমীয়া ভাষা পঢ়াশালি, অফিচ-আদালতৰ পৰা উঠাই দিয়াৰ বাবে ভাষাৰ বেমেজালিৰ সৃষ্টি হৈছে আৰু তাৰ ফলত বিভিন্ন খিচিৰি ভাষাৰ জন্ম হৈছে। তেওঁলোকে ভালদৰে অনুভৱ কৰিছিল যে মাতৃভাষাৰ দ্বাৰাহে ধর্মপ্রচাৰ কৰিবলৈ সুবিধা হ'ব আৰু অসমবাসীয়ে

সোনকালে বুজি পাব। সেয়েহে মিছনেৰীসকলে লুপ্তপ্রায় অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰুদ্ধাৰৰ চেষ্টাত প্রথমে ব্রতী হ'ল। তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাতে বিভিন্ন পুথি-পাঁজি ছপা কৰিলে আৰু অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্রচলনৰ বাবে ইংৰাজ কর্তৃপক্ষকো বিভিন্ন ধৰণে আবেদন কৰিলে।

'অসমীয়া ভাষা এটি স্বতন্ত্র ভাষা' —এই ভাষা প্রচলনৰ সপক্ষে কেইবাজনেও যুক্তি দিছিল। অসমত বাংলা ভাষা প্রচলনৰ যে কোনো যুক্তি নাই সেই বিষয়েও তেওঁলোকে উল্লেখ কৰিছিল। ১৮৫৩-৫৪ চনত এ. জে. মাফ্‌টমিলছে তেওঁৰ *Report on the province of Assam*ত এই বিষয়ে স্বীকাৰ কৰিছে। লগতে ইংৰাজ শাসনৰ অফিচিয়েটিং কমিছনাৰ কর্ণেল জে.চি. হাটন চাহাবেও অসমীয়া ভাষা অসমত পুনৰ প্রচলনৰ সপক্ষে মত দিয়ে। কিন্তু ইংৰাজ চৰকাৰে এই বিষয়ে কোনো গুৰুত্ব প্রকাশ নকৰিলে। পৰৱর্তী সময়ত আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে A Native ছদ্মনামেৰে *A few Remarks on the Assamese Language and on Varnacular Education of Assam* নামেৰে এখন পুস্তিকা প্রস্তুত কৰি অসমীয়া ভাষাৰ স্বতন্ত্রতা দাবী কৰি নিজ ৰাজ্যত অসমীয়া ভাষা চলাবৰ বাবে যুক্তি দিয়ে। ইয়াৰ মাজতে মিছনেৰীসকলৰ অশেষ প্রচেষ্টাৰ ফলত ১৮৪৬ খ্রীঃত অসমীয়া ভাষাৰ প্রথমখন আলোচনী তথা সংবাদ-পত্র *অৰুণোদই* প্রকাশ হয়।

অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্রৱর্তনৰ ক্ষেত্রত মিছনেৰীসকলক সম্পূর্ণভাৰে সহযোগ কৰিছিল অসমীয়া ডেকা আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে। গুণাভিৰাম বৰুৱাই *আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ জীৱনী চৰিত*ত লিখিছে— "...পাদ্রীসকলে অসমীয়া ভাষা চলাবলৈ বৰ যত্ন কৰিছিল। ব্রন্সন পাদ্রী চাহাবে অসমীয়া চলাবলৈ এক আবেদন-পত্র প্রস্তুত কৰে। ফুকনে সেই চাহাবক এই বিষয়ে অনেক সাহায্য কৰিছিল। ফুকন বিনে দেশীয় লোকৰ মাজত দেশীয় লোকৰ হৈ দুআষাৰ কথা কয়, বা কোনো আলোচনা কৰে; বা বুদ্ধি দিয়ে, তেতিয়া এনে লোক নাছিল।... পাদ্রী চাহাবসকলে যত্ন কৰিছিল হয়, তাৰ পৰা বিশেষ ফল নদর্শিলে। পাছে ফুকনে পাদ্রী চাহাবসকলক আৰু পাদ্রী চাহাবসকলে ফুকনক দেশীয় ভাষাৰ বিষয়ে সাহায্য কৰাত উভয়ে এই ভাষাৰ বিশেষ যত্ন কৰিবলৈ ধৰে।" কিন্তু দুর্ভাগ্যৰ বিষয় যে ১৮৫৯ খ্রীষ্টাব্দত ভাষাৰ পুনৰুদ্ধাৰৰ ক্ষেত্রত মিছনেৰীসকলক সহযোগ কৰা এইজনা শক্তিশালী ব্যক্তিয়ে অকাল মৃত্যুক সাবটি ল'ব লগা হয়। যাৰ বাবে অসমীয়া ভাষা প্রতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্রত বিস্তৰ ক্ষতি হয়। ইয়াৰ উপৰি ১৮৫৭ খ্রীঃৰ পৰা ১৮৬১ চনলৈ মাইলছব্রন্সন যুক্তৰাষ্ট্রলৈ গুচি যায়। এই দুয়োটা কাৰণতে মিছনেৰীসকলৰ কর্মকার্য মন্থৰ গতিত আগবাঢ়িবলৈ ধৰে। ব্রন্সন ১৮৬১ খ্রীঃত ঘূৰি অহাৰ পিছত অসমীয়া ভাষা প্রতিষ্ঠাৰ কাম দ্রুত গতিত আগবাঢ়ে।

১৮৭৩ চনৰ ২৫ জুলাইত অসমীয়া ভাষা পুনৰ প্রতিষ্ঠা হয়। বঙ্গ গৱর্ণমেণ্টৰ ন্যায়ালয়ৰ পৰা এই নির্দেশ ঘোষণা কৰা হয়। ভাষাটোৰ ন্যায্যতা প্রাপ্তিৰ ক্ষেত্রত আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনকে আদি কৰি অসমীয়া ডেকা আৰু মিছনেৰীসকলৰ সহযোগ অবিহনে ই কেতিয়াও সম্ভৰ হৈ নুঠিলহেঁতেন। ভাষাৰ পুনৰ প্রতিষ্ঠাৰ ন্যায়মর্মে অসমৰ পাঁচখন প্রধান জিলা— কামৰূপ, দৰং, নগাঁও, শিৱসাগৰ, লক্ষীমপুৰ জিলাত অসমীয়া ভাষা বলৱৎ কৰা হয়। প্রায় পঞ্চাশ বছৰ পিছত অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্রতিষ্ঠাই জাতিটোৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাত সহায় কৰিলে।

- **অৰুণোদই/অৰুণোদয় ঃ** ১৮৪৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ জানুৱাৰী মাহত *অৰুণোদই* কাকত তথা সংবাদ-পত্ৰ প্ৰকাশ হ'ল। শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্ৰেছৰ পৰা প্ৰতি মাহে *অৰুণোদই* প্ৰকাশ হ'বলৈ ধৰে। (The Orunodoi, Monthly paper, devoted to religion, science and general intelligence)। ইয়াৰ আগতে কলিকতাত প্ৰকাশিত কাকত/পত্ৰিকাসমূহ আছিল *অৰুণোদই*ৰ মূল আদৰ্শ। *অৰুণোদই*খন আছিল সেই সময়ৰ ব্যাপ্তিষ্ট মিছনেৰীসকলৰ মুখপত্ৰ। কাকতখন যদিও মূলতঃ খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰাই উদ্দেশ্য আছিল, তথাপি পৃথিৱীৰ নানা কথা প্ৰকাশ হৈছিল। বিশেষকৈ অনেক দেশৰ সংবাদ, ধৰমৰ কথা-বাত্ৰা, নতুন নতুন জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ বিৱৰণ প্ৰকাশিত হৈছিল। ইয়াৰ উপৰি কাকতখনত দেশ-বিদেশৰ বিভিন্ন খবৰ, নীতিশিক্ষা, জীৱনী, সাঁথৰ, জ্যোতিষতত্ত্ব, ভাৰতৰ তথা অসমৰ বুৰঞ্জীৰ বহু তথ্য প্ৰকাশ কৰিছিল। জন্ বুনিয়ানৰ *Pilgrim's Progress*ৰ ভাঙনি 'জাত্ৰিকৰ যাত্ৰা' নামেৰে কিছু অংশ *অৰুণোদই*তে ১৮৫১ চনত প্ৰকাশ পাইছিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ *অৰুণোদই* আলোচনী তথা সংবাদ-পত্ৰ কেতিয়া প্ৰকাশ হৈছিল ? কাকতখনৰ মুখ্য উদ্দেশ্য কি আছিল ? লিখক। (১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

জানি থোৱা ভাল

- *The Illustrated London News* কাকতৰ পৰা ওলোৱা এখন কাকতৰপৰা লোৱা ছবি ব্ৰাউন চাহাব আৰু অসমীয়া বাঢ়েয়ে লগ লাগি কাটি তাৰে ব্লক সজাই *অৰুণোদই*তে ছপাইছিল। অৰুণোদইৰ লেখকসকলে ঘৰুৱা ভাষাত প্ৰচলিত শব্দৰ লগত নতুন অসমীয়া শব্দৰ মিশ্ৰণ ঘটাই নতুনত্বৰ সৃষ্টি কৰিছিল। উদাহৰণ স্বৰূপে, বৰফৰ সলনি শিলপানী বা পানীশিল, আঙুৰৰ সলনি লতা পনিয়ল Baptismৰ সলনি— বুৰ পোআ, aposlte সলনি পাঁচনি ইত্যাদি।
- খ্ৰীষ্টান মিছনেৰীসকলে প্ৰকাশ কৰা প্ৰথম অসমীয়া সম্বাদ-পত্ৰ/ আলোচনীখনৰ নাম *অৰুণোদই* ৰাখিছিল যদিও শব্দটোৰ আখৰ জোঁটনিৰ ক্ষেত্ৰত ভাষাৰ ওজা হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ সৈতে তেওঁলোকৰ মতবিৰোধ ঘটিছিল। অৱশেষত হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ অকাট্য যুক্তিত সেও মানি ১৮৬১ খ্ৰীঃৰ জানুৱাৰী মাহৰ সংখ্যাটোৰ পৰা আলোচনীখনৰ নাম *অৰুণোদই*ৰ সলনি অৰুনোদয় কৰা হয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ২ ঃ অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ *অৰুণোদই*ৰ অৱদান চমুকৈ উল্লেখ কৰক। (১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

ব্রাউন চাহাবে *অৰুণোদই*ত পুৰণি পুথি সংগ্রহ কৰি প্রকাশ কৰিছিল। জাদুৰাম ডেকা বৰুৱা অথবা ব্রাউন চাহাবে পুৰণি ৰীতিক অনুসৰণ কৰিছিল যদিও অসমীয়া মানুহৰ কথিত আৰু পুথিসমূহৰ লিখিত ৰূপৰ ভাষা অধ্যয়ন কৰি তাৰ আখৰ জোঁটনি আৰু বর্ণবিন্যাসক ব্যৱহাৰ কৰিছিল। এই সন্দর্ভত ৰবিন্সন চাহাবে এযাৰি মন্তব্য আগবঢ়াইছে— ''During the few years I have been studying and speaking the Assamese I have confined myself exclusively to the language as spoken by the people and as found in their own books.'' ব্রাউনৰ বর্ণবিন্যাসৰ পদ্ধতিটো হ'ল— পুৰণি বর্ণবিন্যাসৰ লগতে কথিত ৰূপৰ ব্যৱহাৰ। ৰবিন্সন চাহাবে এই ৰীতি মানি চলিবলৈ টান পাইছিল। ব্রন্সন চাহাবে ৰবিন্সন চাহাবৰ যুক্তিৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। ব্রন্সনৰ মতে— ''much better corresponds with the actual pronunciation of the people then any other sytstem.'' তেওঁৰ মতে ভাষা এটি ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্রত সদায় শুদ্ধ ৰূপত প্রকটিত হ'ব লাগে। নাথান ব্রাউনৰ মতে— ''ভাসা লিখোঁতে আখৰৰ জিমান জাতি, তিমানহে লিখিব লাগে; একে জাতিৰ দুই তিনি প্রকাৰৰ সকাম নাই।'' (নাথান ব্রাউন, *অৰুণোদই*, এপ্রিল ১৮৫৪)।

'নব্য ৰীতি' এই দুয়ো প্রকাৰৰ ৰীতিৰ পৰা আঁতৰত আছিল। নব্য ৰীতি প্রধানতঃ শ্রীৰামপুৰীয়া পাদুৰিৰ পদ্ধতিৰ অনুগামী আছিল। ৰবিন্সন চাহাবে যিহেতু শ্রীৰামপুৰীয়া পাদুৰি আছিল, গতিকে তেওঁ এই ৰীতিৰ পক্ষপাতী আছিল। ব্রন্সনে এই নব্য ৰীতিক Dr. Carey's ridge pole অ-ৰ বঢ়া ভাগ বুলিহে কৈছে। সেই সময়ত অসমীয়া পুথি নতুনকৈ ছপোৱাৰ ক্ষেত্রত নৱশিক্ষিত লেখকসকলে এই ৰীতিকেই গ্রহণ কৰিছিল। ড° কেৰী আছিল এই ৰীতিৰ পথ প্রদর্শক। কেৰী এজন সংস্কৃতৰ অধ্যাপক।গতিকে এই ৰীতিত ভাৰতীয় প্রায়বোৰ ভাষাৰ অনুবাদতে সংস্কৃত বর্ণবিন্যাসৰ ৰীতিৰ প্রভাৱ দেখা পোৱা গৈছিল। ব্রাউন অথবা ব্রন্সনে এই ৰীতিক মানি চলা নাছিল।

গতিকে দেখা যায় যে মিছনেৰীসকলে অসমীয়া সাহিত্যলৈ নতুন গদ্য প্রৱর্তনৰ সূচনা কৰে। ওপৰত উল্লেখ কৰা হৈছে যে তেওঁলোকে এটি আচহুৱা ভাষা শিকি সেই ভাষাত পুথি বা অন্যান্য সাহিত্য ৰচনা কৰাটো সহজসাধ্য নাছিল। তথাপি তেওঁলোকে এই ভাষা শিকি লৈ নকৈ সাহিত্যও ৰচনা কৰিছিল। লগতে তেওঁলোকে ভাষাটোৰ এটি শুদ্ধ ৰূপ দিবলৈও যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰিছিল। এই ক্ষেত্রত তেওঁলোকৰ ৰচনাত সামান্য হ'লেও ভুল-ত্রুটি ৰৈ যোৱাটো স্বাভাৱিক। বর্তমানত অসমীয়া গদ্য ৰচনাৰ ক্ষেত্রত কোনো ত্রুটি নথকাৰ ক্ষেত্রত মিছনেৰীসকলৰ অৱদানৰ কথা নুই কৰিব নোৱাৰি। এই ক্ষেত্রত মহেশ্বৰ নেওগৰ এযাৰি বক্তব্য প্রণিধানযোগ্য।

''এই খ্রীষ্টান গদ্যই জয়ে জয়ে ভাবৰ বন্ধন গুচাই পূবৰ ভাব ৰাজ্যৰ কপাট মেলি দি অসমীয়া সাহিত্যৰ মঙ্গলময় ভৱিষ্যতৰ সূচনা কৰিছিল।''

২.৩ *অৰুণোদই* কাকত আৰু অসমীয়া সাহিত্য

১৮২৬ খ্রীঃৰ পৰা ১৮৮৯ খ্রীঃলৈ ৰচিত হোৱা অসমীয়া সাহিত্যৰাজিক 'অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্য' বোলা হয়। *অৰুণোদই* কাকতখনকে আধাৰ হিচাপে লৈ এই নামকৰণ কৰা হৈছে।

অৱশ্যে আলোচনাৰ সুবিধার্থে এই সুদীর্ঘ সময়ছোৱাৰ সাহিত্যৰাজিক তিনিটা স্তৰত বিভাজিত কৰিব পাৰি।

ক) প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰ

খ) *অৰুণোদই* ঃ অসমীয়া ভাষাৰ পুনঃপ্ৰতিষ্ঠাৰ সময়

গ) আধুনিক অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ যুগ।

আগত উল্লেখ কৰা হৈছে যে ১৮২৬ চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চৰ্ত অনুযায়ী অসম দেশ আহোমৰ হাতৰ পৰা ইংৰাজৰ শাসনাধীন হয়। অসমীয়া জাতিৰ চিৰকলীয়া স্বাধীনতা বিলুপ্তিৰ লগতে দেশখনৰ সামাজিক, ধৰ্মীয়, সাংস্কৃতিক আদি ক্ষেত্ৰত স্থবিৰতা আনে। আকৌ অষ্টাদশ শতিকাৰ দ্বিতীয় দশকৰ মোৱামৰীয়া বিদ্রোহ, তাৰ পিছত তিনিবাৰ মানৰ আক্ৰমণে অনা অস্থিৰতা, ইংৰাজ শাসনকালত কিছু সুস্থিৰ হয়।

বৈষ্ণৱ যুগৰ পৰিসমাপ্তিৰ পিছতেই নতুন সাহিত্য সৃষ্টিৰ শুভাৰম্ভ হয়। ১৮১৩ খ্ৰীঃত শ্ৰীৰামপুৰৰ মিছনেৰী প্ৰেছৰ পৰা প্ৰথম অসমীয়া ছপা পুথি *ধৰ্মপুস্তক* (বাইবেলৰ অসমীয়া ভাঙনি) প্ৰকাশ পায়। এই সময়ছোৱা হ'ল— প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰৰ সাহিত্য। এই সময়ত যিখিনি সাহিত্যৰ সৃষ্টি হৈছিল সেয়া সামান্যতম। আত্মাৰাম শৰ্মাৰ *বাইবেলৰ অসমীয়া ভাঙনিৰ* দ্বিতীয় সংস্কৰণ (১৮৩৩) চনত প্ৰকাশ পায়। ৰবিন্সন চাহাবৰ ইংৰাজীত লিখা *অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ* (A grammer of Assamese language), কাশীনাথ তামুলী ফুকনৰ *অসম বুৰঞ্জী*, শ্ৰীমতী কট্টাৰৰ *অসমীয়া শব্দাৱলী আৰু খণ্ডবাক্য* (১৮৪০), বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপৰ *বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী* আদি কৰি অন্যান্য আন কেইজনমানৰ সাহিত্যক প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰৰ সাহিত্য বুলি সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই অভিহিত কৰিছে।

১৮৪৬ খ্ৰীঃত *অৰুণোদই* প্ৰকাশৰ লগে লগে সাহিত্যই এটি মোৰ লয়। ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৭৩ খ্ৰীঃলৈ প্ৰকাশিত ৰচনাৰাজিকেই মহেশ্বৰ নেওগে *অৰুণোদই* —অসমীয়া ভাষা পুনঃপ্ৰতিষ্ঠাৰ সময় বুলি অভিহিত কৰিছে। ১৮৬৭ চনলৈকে *অৰুণোদই* কাকত নিয়মিতভাৱে প্ৰকাশিত হৈছিল যদিও ১৮৬৯ চনৰ পৰা ১৮৮০ চনলৈকে এই কাকতখনৰ নিয়মিত প্ৰকাশত ব্যাঘাত জন্মিছিল। ১৮৫৬ চনলৈ কাকতখন আলোচনী আৰু সংবাদ-পত্ৰ দুটা খণ্ডত প্ৰকাশ পাইছিল। ১৮৫৬ চনত সংবাদ-পত্ৰৰ খণ্ডটি উঠাই দি কেৱল আলোচনী খণ্ডটিহে ৰাখিছিল। ওপৰত উল্লেখ কৰা হৈছে যে কাকতখন প্ৰধানকৈ খ্ৰীষ্টধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবেহে প্ৰকাশিত হৈছিল। কিন্তু পিছলৈ কাকতখনত 'অনেক দেশৰ সংবাদ', 'বাইবেলৰ কাহিনীৰ অনুবাদ', 'পুৰণি অসম বুৰঞ্জী' আদি বিবিধ সাহিত্যৰ সৃষ্টি হৈছিল। আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনকে আদি কৰি ডক্টৰ নাথান ব্ৰাউন, মাইলছ ব্ৰন্সন, এ. কে. গার্নি, নিধিলিবাই ফাৰোৱেলকে আদি কৰি খ্ৰীষ্টিয়ান-অখ্ৰীষ্টিয়ান বহুকেইজনে এই সময়ছোৱাত সাহিত্য সৃষ্টি কৰিছিল।

অৰুণোদই কাকতৰ প্ৰভাৱত আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ ভেটি প্ৰতিষ্ঠা হয়। *অৰুণোদইৰ* সময়তে অসমীয়া ভাষা প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ পিছতে ১৮৭৩ চনৰ পৰা ১৮৮৯ চনলৈ অসমীয়া সাহিত্যত নতুন ভাৱধাৰাৰ বিস্তাৰ সাধন হয়। কিন্তু ১৮৭০ চনৰ পৰা *অৰুণোদইৰ* জনপ্ৰিয়তা লাহে লাহে

কমিবলৈ আৰম্ভ কৰে। এইখিনি সময়তে অসমীয়া ভাষা অসমত পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা হয়। *জোনাকী* কাকতৰ প্ৰকাশৰ আগছোৱা সময় ১৮৭৩ৰ পৰা ১৮৮৯ —এই সময়ছোৱা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ যুগ। এই সময়ছোৱাত *অৰুণোদই*ৰ প্ৰভাৱৰ ফলতে অসমীয়া বহুকেইখন আলোচনীৰ জন্ম হয়। আউনীআটী সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰৰ *আসাম বিলাসিনী* (১৮৭১-১৮৮৩), হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ *আসাম নিউজ* (১৮৮২-৮৫), গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ *আসাম বন্ধু* (১৮৮৫-৮৬), হৰিনাৰায়ণ বৰাৰ সম্পাদিত বলিনাৰায়ণ বৰাৰ *মৌ* (১৮৮৬), গুৱাহাটীৰ ধৰ্মপ্ৰকাশ যন্ত্ৰৰ পৰা শ্ৰীধৰ বৰুৱাৰ *আসাম তৰা* (১৮৮৯-৯০) আৰু কৰুণাভিৰাম বৰুৱাৰ শিশু আলোচনী *ল'ৰাবন্ধু* (১৮৮৮) আদি অন্যতম। ইয়াৰ উপৰি ১৮৮৯ চনত প্ৰকাশিত *জোনাকী* কাকতৰ প্ৰকাশে নতুনত্বৰ ৰীতি আৰু ভাবধাৰাৰে অসমীয়া সাহিত্যক নতুনত্বৰ সোৱাদ দান কৰি এক ইতিহাসৰ ৰচনা কৰিলে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৩ ঃ *অৰুণোদই* যুগৰ সাহিত্যিক কি কি ভাগত ভাগ কৰি আলোচনা কৰা হয়? সেই ভাগকেইটিৰ চমু আভাস দিয়ক।

(১০০টা শব্দৰ ভিতৰত)

২.৪ *অৰুণোদই* কাকত প্ৰকাশৰ সময়ছোৱাৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ চমু আভাস

অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰথম আলোচনী তথা সংবাদ-পত্ৰ হ'ল *অৰুণোদই*। এই কাকতখন মিছনেৰীসকলৰ একান্ত প্ৰচেষ্টাৰ ফলস্বৰূপে জন্ম হয়। অৱশ্যে মিছনেৰীসকলে ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ মাধ্যম ৰূপে এই কাকতখনৰ জন্ম হয় যদিও এই কাকতখনৰ মাধ্যমেৰে অসমীয়া ভাষাৰ স্বতন্ত্ৰতা, পঢ়াশালি স্থাপন, স্ত্ৰী শিক্ষাৰ গুৰুত্ব, ধৰ্মপুথি আদি অসমীয়াত ছপা কৰা শব্দকোষ, ব্যাকৰণ আদি ৰচনা, পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ লগত সংযোগ স্থাপন, খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ প্ৰচাৰৰ লগতে দেশ-বিদেশৰ নানা বা-বাতৰি আৰু অন্যান্য বিষয়ো সামৰি লোৱা হৈছিল। *অৰুণোদই*ৰ প্ৰকাশৰ ফলতে অসমীয়া সাহিত্যয়ো এক নতুন মাত্ৰা লাভ কৰিছিল। অৱশ্যে ইংৰাজে অসমৰ শাসনভাৰ গ্ৰহণ কৰা আগৰ সময়ছোৱাত মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ আৰু মানৰ তিনিবাৰ আক্ৰমণত অসমীয়া সমাজ জুৰুলা হৈ পৰিছিল। গতিকে এনে ধৰণৰ পৰিৱেশৰ মাজত সাহিত্য সৃষ্টি অসম্ভৱ আছিল। তথাপি তাৰ মাজতেই ১৮১৩ চনত শ্ৰীৰামপুৰ মিছনেৰী প্ৰেছৰ পৰা প্ৰথমখন অসমীয়া ছপাপুথি *ধৰ্মপুস্তক* (বাইবেলৰ ভাঙনি) প্ৰকাশ পায়। এই বিষয়ে আগৰ শাখাত উল্লেখ কৰা হৈছে। *অৰুণোদই*ৰ প্ৰকাশে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ আধুনিকতাৰ প্ৰতিষ্ঠা ঘটাই ভাষালৈ এটা নতুন ঠাঁচ কঢ়িয়াই আনে আৰু থলুৱা লেখকসকলক সাহিত্য সৃষ্টিৰ অনুপ্ৰেৰণা যোগায়। আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন আছিল এই ক্ষেত্ৰত অগ্ৰগণ্য। তেওঁৰ পথ অনুসৰণ কৰিয়েই গুণাভিৰাম বৰুৱা, হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, ৰমাকান্ত চৌধুৰী, ভোলানাথ দাস, লম্বোদৰ বৰা আদিয়ে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ উন্নতিৰ বাবে চেষ্টা চলায়।

ওপৰত উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে ১৮২৬ৰ পৰা ১৮৪৬ খ্ৰীঃৰ সময়ছোৱাৰ সাহিত্যিখিনিক প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰৰ সাহিত্য বুলি চিহ্নিত কৰা হৈছে। ঊনবিংশ শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকত প্ৰকাশিত সাহিত্যৰাজি হ'ল— কাশীনাথ তামুলী ফুকনৰ *অসম বুৰঞ্জী* (১৮৪৪), শ্ৰীমতী কাট্টাৰৰ *অসমীয়া শব্দাৱলী আৰু খণ্ডবাক্য* (১৮৪৪), বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপৰ *বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী* (১৮৩৩-৩৮), যদুৰাম ডেকা বৰুৱাৰ *অসমীয়া বঙলা অভিধান* (১৮৩৯), মণিৰাম বৰভাণ্ডাৰ বৰুৱা (মণিৰাম দেৱান)ৰ *বুৰঞ্জী বিবেকৰত্ন* (১৮৩৮) আদি উল্লেখযোগ্য।

'অৰুণোদই ঃ অসমীয়া ভাষা পুনঃপ্ৰতিষ্ঠাৰ সময় স্তৰ' আৰম্ভ হৈছে ১৮৪৬ৰ পৰা ১৮৭৩ খ্ৰীঃৰ ভিতৰত। ১৮৪৬ চনত *অৰুণোদই* কাকতৰ জন্ম হয়। *অৰুণোদই*ৰ প্ৰকাশৰ লগে লগে খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকলৰ লগতে অখ্ৰীষ্টিয়ান অৰ্থাৎ অসমীয়া থলুৱা লেখকসকলেও আত্মপ্ৰকাশ কৰে। এই সময়ছোৱাত খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকলে অসমীয়া সাহিত্যলৈ বিশেষ বৰঙণি আগবঢ়ায়। তাৰ ভিতৰত ড° নাথান ব্ৰাউনৰ *নিউ টেষ্টামেণ্টৰ অসমীয়া ভাঙনি, যাত্ৰিকৰ যাত্ৰা, অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ* (দ্বিতীয়খন)ৰ উপৰি অসমীয়া পুৰণি পুথি উদ্ধাৰ আৰু তাৰ প্ৰকাশৰ কাম হাতত লৈছিল। উল্লেখযোগ্য যে ব্ৰাউনৰ এই কৰ্মই অসমীয়া বহু পুৰণি পুথি বিলুপ্তিৰ গৰাহৰ পৰা ৰক্ষা পৰিছিল। নাথান ব্ৰাউনৰ পত্নী এলিজা ব্ৰাউনে সৰু ল'ৰা-ছোৱালীৰ উপযোগীকৈ এখন সাধুৰ পুথি, গণনাৰ পুথি আৰু ভূগোলৰ বিৱৰণ নামে পুথি লিখি প্ৰকাশ কৰিছিল। মাইলছ ব্ৰন্সনে ১৮৬৭ খ্ৰীঃত *অসমীয়া ইংৰাজী অভিধান* লিখি প্ৰকাশ কৰিছিল। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ *হেমকোষ* প্ৰকাশ হোৱাৰ আগলৈকে এইখন অভিধানকেই সকলোৱে অনুকৰণ কৰিছিল। এই সময়ছোৱাত কিছু কবিতাও ৰচিত হৈছিল। নিধিলিবাই ফাৰোৱেলৰ কবিতাবোৰ এই ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য। তেওঁৰ বহু সংখ্যক কবিতাত খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ আদৰ্শ প্ৰকাশিত হৈছিল। যেনে— 'নিস্তাৰৰ উপাই', 'ইশ্বৰৰ দশম আখ্যা', 'প্ৰভু যিচুখ্ৰীষ্টৰ অৱতাৰ বিৱৰণ', 'নৰকৰ বিৱৰণ', 'স্বৰ্গৰ বিৱৰণ', 'বিনই বচন কামাখ্যাৰ বিৱৰণ' ইত্যাদি। তেওঁ *হিন্দুস্থানৰ বুৰঞ্জী* আদি বুৰঞ্জী পুথি, কিনাৰাম সত্ৰিয়াৰ 'কলিকতাৰ মুখিয়াতি', দয়াৰাম চেটিয়াৰ 'চপাখানাৰ বিৱৰণ', পূৰ্ণানন্দ গোঁহাইৰ 'বিবেচনাৰ গুণ', মুনশী কেফায়ৎ উল্লাৰ 'জ্ঞান অজ্ঞানীৰ চৰিত্ৰ বৰ্ণনা' আদি কবিতাসমূহ *অৰুণোদই*ত প্ৰকাশ পাইছিল।

শ্ৰীমতী এইচ. বি. এল কট্টাৰৰ *অসমীয়া শব্দ বাক্যকোষ* ১৮৭৭ চনত প্ৰকাশ পায়। এ. কে. গাৰ্নিৰ *কনি বেহেৰুৱাৰ কথা, ৰুথৰ বিৱৰণ, এলাকেশ্বী বেশ্যাৰ কথা* আৰু *কামিনীকান্ত* নামৰ উপন্যাস ৰচনা কৰে। খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকৰ উপৰি অসমীয়া লেখকেও এই ক্ষেত্ৰত অৱদান আগবঢ়ায়। এই সময়ছোৱাত সাহিত্যানুৰাগীৰ সংখ্যা বাঢ়িছিল। *অৰুণোদই*ৰ প্ৰভাৱৰ ফলতে আন আন কাকতেও জন্মলাভ কৰিছিল আৰু সেইসমূহত এই লেখকসকলে সাহিত্য সৃষ্টি কৰিছিল। এই স্তৰত সাহিত্যৰ গুৰিব'ঠা ধৰিছিল হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাই। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই আধুনিক অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ কালছোৱাত (১৮৭৩-৮৯) বহুকেইখন উল্লেখযোগ্য পুথি ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰি তোলে। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই ১৮৫৯ চনত *অসমীয়া ব্যাকৰণ*, ৰে টু হেল্থৰ অসমীয়া ভাঙনি *গা ভালে ৰাখিবৰ উপায়, বাহিৰে ৰংচং ভিতৰে কোৱাভাতুৰী, কানীয়াৰ কীৰ্ত্তন, পঢ়াশলীয়া অভিধান* আৰু *হেমকোষ* ৰচনা কৰে। গুণাভিৰাম

বৰুৱাই প্ৰথম অসমীয়া সামাজিক নাট *ৰামনৱমী* ৰচনা কৰে। ইয়াৰ পিছত *বিবাহ ৰহস্য*, *আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ জীৱন চৰিত*, *আসাম বুৰঞ্জী* আদি ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যলৈ বৰঙণি আগবঢ়ায়। ৰমাকান্ত চৌধুৰীয়ে মাইকেল দত্তৰ আৰ্হিত *অভিমন্যু বধ* ৰচনা কৰে। এই কাব্যখনি ১৮৭৫ চনত ৰচিত হৈছিল। কাব্যখন মাইকেল মধুসূদন দত্তৰ আৰ্হিত অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দত ৰচনা কৰা হৈছিল। ভোলানাথ দাসে একে অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দতে *সীতাহৰণ* কাব্যখন ৰচনা কৰে। কাব্যখন আউনীআটী সত্ৰৰ পৰা ওলোৱা *আসাম বিলাসিনী* কাকতত প্ৰকাশ পাইছিল। *চিন্তাতৰঙ্গিনী* তেওঁৰ আন এখন কবিতাপুথি। বলদেৱ মহন্তই *উজু পাঠ* ৰচনা কৰে। কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্যই *অৰুণোদই*ৰ পাততে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল। তেওঁ কবি হিচাপে পৰিচিত। ভট্টাচাৰ্য্যৰ কবিতা পুথিকেইখন হ'ল— *চিন্তানল*, *চিন্তাতৰঙ্গ* আদি। ইয়াৰ উপৰি লম্বোধৰ বৰা, ৰত্নেশ্বৰ মহন্ত, বলিনাৰায়ণ বৰা, পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননী, ৰুদ্ৰৰাম বৰদলৈ আদি বহুকেইজন লেখক-লেখিকাই এই সময়ছোৱাত সাহিত্য সৃষ্টি কৰি অসমীয়া সাহিত্যক সমৃদ্ধিশালী কৰি তুলিছিল।

*অৰুণোদই*ৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত হৈ বহুকেইজন লেখকে সাহিত্য সৃষ্টি কৰিছিল। এওঁলোকৰ সাহিত্যসমূহ *অৰুণোদই*ৰ প্ৰভাৱৰ উপৰি পশ্চিমীয়া সাহিত্যৰ আদৰ্শৰ দ্বাৰাও অনুপ্ৰাণিত হোৱা নাছিল। সেইসকল হ'ল— দুতিৰাম হাজৰিকা (১৮০৬-১৯০১), দীননাথ বেজবৰুৱা (১৮১৩-৯৫), হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীন (১৮১৩-১৯০০), গোপীনাথ চক্ৰৱৰ্তী, ৰঘুনাথ গোস্বামী, ললিতচন্দ্ৰ গোস্বামী আদি।

২.৪.১ *অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা অনা-অসমীয়া লেখক-লেখিকাসকল

খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰী বুলি ক'লে প্ৰথমে ভাৰতত প্ৰৱেশ কৰা খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰী তিনিজনৰ নামৰ ল'ব লাগিব। সেই কেইজন হ'ল উইলিয়াম কেৰী, জছুৱা মৰ্শমেন আৰু উইলিয়াম ৰার্ড। সেই সময়ত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে মিছনেৰীসকলৰ ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ ক্ষেত্ৰত কিছু উদ্বেগ প্ৰকাশ কৰিছিল। তেওঁলোকে ভয় কৰিছিল যে মিছনেৰীসকলে ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিলে তেওঁলোকৰ হাতৰ পৰা ৰাজ্যৰ শাসন হেৰাই যাব। মিছনেৰীসকলে শ্ৰীৰামপুৰত থকা ডেনমার্কৰ অধীনৰ ঠাইত প্ৰথমে খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ বীজ ৰোপণ কৰে। উইলিয়াম কেৰীয়ে ১৭৯৩ চনত আৰু বাকীকেইজনে ১৭৯৯ চনত ইংলেণ্ডৰ পৰা অসম পায়হি। কেৰী চাহাব এই সময়তে বঙলা, হিন্দী, মাৰাঠী আৰু সংস্কৃতত সুপণ্ডিত হৈ উঠে। তেওঁ চেষ্টা কৰিছিল যে ভাৰতৰ সকলো ভাষাতে *বাইবেল* ছপা হওক। ১৮০৭ চনত সম্পূৰ্ণ বঙলাত 'নতুন নিয়ম' ছপা হৈ ওলায়।

ই ডেনিয়েল পটছে তেওঁৰ এখন গ্ৰন্থত উল্লেখ কৰিছে যে কেৰীয়ে ১৮০৩ খ্ৰীঃত জগন্নাথত এজন ব্ৰাহ্মণৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি শ্ৰীৰামপুৰত থাকিবলৈ লয়। পণ্ডিতসকলে সেই ব্ৰাহ্মণজনক কলিয়াবৰৰ আত্মৰাম শৰ্মা বুলি ক'ব খোজে। তেওঁৰ

সহায়তে কেৰীয়ে প্ৰথমে অসমীয়াত *বাইবেল* ছপায়। কিন্তু এই অনুবাদ সহজ-সৰল নাছিল বাবে পিছত ব্ৰাউন চাহাবে পুনৰ ভাঙনি কৰিবলগীয়া হৈছিল।

১৮৪৬ খ্ৰীঃত *অৰুণোদই* কাকতৰ প্ৰকাশৰ লগে লগে বহুকেইজন লেখক-লেখিকাই সাহিত্য ৰচনাত ব্ৰতী হয়। *অৰুণোদই* কাকতৰ লেখক-লেখিকাসকলক পণ্ডিতসকলে দুটা স্তৰত ভাগ কৰি আলোচনা কৰিছে। সেই ভাগ দুটা হ'ল— (ক) খ্ৰীষ্টিয়ান লেখক (অনা-অসমীয়া); (খ) অখ্ৰীষ্টিয়ান (অসমীয়া) লেখকসকল।

অনা-অসমীয়া বা খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকল হ'ল—

- **ডক্টৰ নাথান ব্ৰাউন (১৮০৭-৮৬) ঃ** ড° নাথান ব্ৰাউনৰে প্ৰথমে শদিয়ালৈ যায় আৰু তাত খামটি আৰু অসমীয়া ভাষা শিকি লয়। শদিয়াত তেওঁ অসমীয়া আৰু খামটি ভাষাৰ পঢ়াশালি স্থাপন কৰি পাঠ্যপুথিও ৰচনা কৰে। শদিয়াতে তেওঁৰ গাভৰু জীয়াৰী ভৰথি ছফিয়াৰ মৃত্যু হয়। আনহাতে পত্নী এলিজা ব্ৰাউনৰ সঘন অসুস্থতাই তেওঁক কিছু আঘাত দিয়ে। ১৮৩৯ চনত চিংফৌ আৰু খামটি বিদ্ৰোহত থাকিব নোৱাৰি শদিয়াৰ পৰা জয়পুৰলৈ গুচি যায়। জয়পুৰত তেওঁ ৰোমান আৰু অসমীয়া লিপিত বিবিধ ভাষাৰ পুথি ছপোৱা কাম আৰম্ভ কৰে। ১৮৪৩ খ্ৰীঃত তেওঁ কাট্টাৰসহ শিৱসাগৰলৈ আহি স্থায়ীভাৱে থাকিবলৈ লয়। শিৱসাগৰত ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ লগতে অসমীয়া ভাষা পুনৰ প্ৰচলনৰ কাম হাতত লয়। ১৮৫৫ খ্ৰীঃলৈ ব্ৰাউন চাহাবে খ্ৰীষ্টধৰ্ম প্ৰচাৰ আৰু অসমীয়া ভাষা সাহিত্য চৰ্চাত ব্ৰতী হয়। ১৮৫৫ খ্ৰীঃত তেওঁ অসম এৰি যুক্তৰাষ্ট্ৰলৈ উভতি যায়। ১৮৭২ খ্ৰীঃত তেওঁ জাপানলৈ গৈ ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ কাম কৰিবলৈ লয়। তাত জাপানী ভাষাত *বাইবেল* অনুবাদ কৰিবলৈ লয়। উল্লেখযোগ্য যে, আমেৰিকাৰ বেপ্তিষ্ট মিছনৰ লগত অসমৰ মিছনেৰী কাৰ্যৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁৰ মতভেদ হয়। ইয়াৰ বাবে তেওঁ প্ৰচাৰকৰ পদৰ পৰা ইস্তফা দিয়ে।

  সাহিত্যকৃতি ঃ অসমীয়া সাহিত্যলৈ নাথান ব্ৰাউনৰ যথেষ্ট বৰঙণি আছে। অসমলৈ আহি ব্ৰাউনে প্ৰথমে অসমীয়া ভাষাত *নিউ টেষ্টামেণ্ট*ৰ ভাঙনি কৰে। লগতে *বাইবেলৰ মাথি* (মেথিউ), *মাৰ্ক, লুক* (লিউক), *য়োহান*—এই চাৰিখন পুথিৰ পৰা চাৰিটা খণ্ড ভাঙি *খ্ৰীষ্টৰ বিৱৰণ আৰু শুভবাত্ৰা* নাম দি ১৮৫৪ চনত পুথি আকাৰত প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰ লগত তেওঁ প্ৰায় ষাঠি (৬০)টি স্তুতিগীতৰো ভাঙনি কৰে। ১৮৪৮ খ্ৰীঃত তেওঁ *অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ* ৰচনা কৰে। (*Gramatical Notices of the Assamese language*, Sibsagar, Printed at the American Beptist Misson Press, 1848; তৃতীয় পৰিৱৰ্তিত সংস্কৰণ, Published by American Beptist Missonary Union Nowgoan, Assam, 1893) অসমীয়া ভাষা পুনঃপ্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে এই গ্ৰন্থখনৰ যোগেদি এটি প্ৰয়াস কৰিছিল। ৰবিসন চাহাবৰ *A Grammer of Assamese Language*ৰ পিছত ব্ৰাউন চাহাবৰ এইখন দ্বিতীয় ব্যাকৰণ। পুৰণি পুথি সংগ্ৰহ আৰু প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰতো ব্ৰাউনে আগভাগ

লৈছিল। *চুতিয়া বুৰঞ্জী*, কাশীনাথ তামুলী ফুকনৰ *অসম বুৰঞ্জী* বকুল কায়স্থৰ *গণিতৰ পুথি* তেওঁ প্ৰকাশ কৰে। *যোচেফৰ কাহিনী* আৰু *যীশুখ্ৰীষ্টৰ জীৱনী* তেওঁ ৰচনা কৰে। ব্ৰাউনে অসমীয়া সাহিত্যলৈ আগবঢ়োৱা আন এটা অৱদান হ'ল— জন বুনিয়ানৰ *The Pilgrim's Progress*ৰ অসমীয়া অনুবাদ। ব্ৰাউনে ৰচনা কৰা এইখনেই প্ৰথম উপন্যাসধৰ্মী ৰচনা। ওলিভাৰ ও. টি. কাট্টাৰৰ সৈতে লগ লাগি ১৮৪৬ খ্ৰীঃত তেওঁ অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰথমখন আলোচনী তথা সংবাদ-পত্ৰ *অৰুণোদই* প্ৰকাশ কৰে। তেওঁ ন বছৰ *অৰুণোদই*ৰ সম্পাদক আছিল। মহেশ্বৰ নেওগৰ ভাষাত— "অনুবাদক গ্ৰন্থকাৰ, প্ৰকাশক, মুদ্ৰাকৰ, সম্পাদক, শিক্ষক, ধৰ্ম প্ৰচাৰক ৰূপে ব্ৰাউনে অসমক যি দান দি থৈ গ'ল সি যেনে বহুমুখী, তেনে স্থায়ীও।"

- **শ্ৰীমতী এলিজা ব্ৰাউন ঃ** ড° নাথান ব্ৰাউনৰ সুযোগ্যা পত্নী শ্ৰীমতী এলিজা ব্ৰাউন। তেওঁ স্বামী নাথান ব্ৰাউনৰ লগতে অসমলৈ আহিছিল। অসমীয়া ভাষাৰ সঙ্কটময় অৱস্থাত এলিজা ব্ৰাউনেও অৱদান আগবঢ়াইছে। তেওঁ ব্ৰাউন চাহাবৰ সহযোগী হৈ কেইবাখনো পঢ়াশলীয়া পুথি ৰচনা কৰে। ল'ৰা-ছোৱালীৰ উপযোগীকৈ তেওঁ এখন *সাধুৰ পুথি* আৰু এখন *গণনাৰ পুথি* ৰচনা কৰে। ইয়াৰ উপৰি পিষ্টাৰ পার্লিৰ অনুকৰণত *ভূগোলৰ বিৱৰণ* নামৰ এখন পুথিও ৰচনা কৰি প্ৰকাশ কৰে।
- **ওলিভাৰ ও. টি. কাট্টাৰ ঃ** ড° নাথান ব্ৰাউনৰ লগ লাগি আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ পৰা ১৮৩৬ খ্ৰীঃত ও. টি. কাট্টাৰ অসম পায়। কাট্টাৰেও অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰত অগ্ৰগণী ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। ব্ৰাউনৰ সৈতে লগ লাগি তেওঁ প্ৰথমে শদিয়া, পিছলৈ জয়পুৰ আৰু শিৱসাগৰত থাকিবলৈ লয়। ব্ৰাউনৰ লগত তেওঁ প্ৰথম অসমীয়া আলোচনী তথা সংবাদ-পত্ৰ *অৰুণোদই* প্ৰকাশ কৰে। কাট্টাৰে *অৰুণোদই* কাকতৰ প্ৰকাশৰ পৰা মুদ্ৰকৰ দায়িত্ব পালন কৰে। কাট্টাৰৰ পত্নী শ্ৰীমতী কাট্টাৰেও এখন *ইংৰাজী অসমীয়া খণ্ডবাক্যকোষ* ১৮৪৮ খ্ৰীঃত প্ৰকাশ কৰে।
- **ডক্টৰ মাইলছ ব্ৰন্সন (১৮১২-১৮৮৩) ঃ** ১৮১২ খ্ৰীঃত আমেৰিকাৰ নিউয়ৰ্কৰ নৰৰে নামৰ ঠাইত ডক্টৰ মাইলছ ব্ৰন্সনৰ জন্ম হয়। ব্ৰন্সন খ্ৰীষ্টান মিছনেৰীসকলৰ অন্যতম আছিল। ব্ৰন্সনে ২৪ বছৰ বয়সতে খ্ৰীষ্টধৰ্ম প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্যে অসমত প্ৰৱেশ কৰিছিল। ১৮৩৬ খ্ৰীঃত বন্ধু জেকব থমাচ আৰু নিজৰ পৰিয়ালসহ তেওঁ অসমলৈ আহিছিল। অসমলৈ আহি থকা পথত ব্ৰহ্মপুত্ৰত নাও ডুবি বন্ধু জেকব থমাচক হেৰুৱায়। অসমতে দ্বিতীয়া পত্নী, ভনীয়েক ৰোডা আৰু জীয়ৰী মেৰিয়াকো চিৰদিনৰ বাবে হেৰুৱায়। আত্মীয়ৰ অকাল মৃত্যুক তল পেলাই তেওঁ ধৰ্ম প্ৰচাৰ আৰু সাহিত্য সাধনত ব্ৰতী হয়। ব্ৰন্সনে প্ৰথমতে শদিয়া, জয়পুৰ আৰু নামচাঙত কাম কৰে। তাত তেওঁ পূব নগাসকলৰ শব্দাৱলীৰ সংগ্ৰহ এটা প্ৰস্তুত কৰে। নামচাঙত নগা বিদ্ৰোহৰ ফলত তাৰপৰা তেওঁ ১৮৪০ খ্ৰীঃত জয়পুৰলৈ উভতি আহে। জয়পুৰতো উপযুক্ত পৰিৱেশ নাপাই তেওঁ ১৮৪১ খ্ৰীঃত শিৱসাগৰেদি নগাঁৱলৈ আহে আৰু

ইয়াতে ধর্ম প্রচাৰ, শিক্ষাদান আদি কার্যত আত্মনিয়োগ কৰে। নগাঁৱতে তেওঁৰ ধর্মপ্রচাৰৰ উপৰি ল'ৰা-ছোৱালীৰ এখন বিদ্যালয় স্থাপন কৰে লগতে অনাথ শিশুৰ বাবে এখনি আশ্রমো খোলে। অসমত থকা কালত তেওঁৰ স্বাস্থ্যৰ অৱনতি ঘটে। সেই কাৰণে স্বাস্থ্য লাভৰ বাবে প্রথমবাৰ ১৮৪৮ খ্রীঃৰ পৰা ১৮৫১ খ্রীঃলৈ আৰু দ্বিতীয়বাৰ ১৮৬৭ৰ পৰা ১৮৭১ লৈ ছুটী লৈ তেওঁ আমেৰিকালৈ যায়। ১৮৭১ চনত পুনৰ অসমলৈ ঘূৰি আহি নিজ কর্মত নিয়োজিত হয়। অসমীয়া ভাষাৰ ন্যায্য স্থান ঘূৰাই আনিবলৈ প্রচেষ্টা কৰাসকলৰ ভিতৰত প্রধান নেতা আছিল মাইলছ ব্রন্সন। মহেশ্বৰ নেওগৰ মতে— "ব্রাউনৰ দৰে অভিজ্ঞ ভাষাতাত্ত্বিক মাইলছ ব্রন্সনৰ দুটি অক্ষয় কীর্তি হ'ল— প্রথম *অচমীয়া ইংৰাজী অভিধান* (১৮৬৭) আৰু অসমীয়া ভাষাৰ হকে যুঁজত সেনাপতিৰ পদ গ্রহণ কৰি বিজয় লাভ।" ১৮৭৮ খ্রীষ্টাব্দত আকৌ অকলশৰে আমেৰিকালৈ উভতি যায়। ১৮৮৩ খ্রীঃৰ ১০ নৱেম্বৰত আমেৰিকাৰে মিচিগানত তেওঁৰ মৃত্যু হয়।

সাহিত্যকৃতি ঃ হেমচন্দ্র বৰুৱাৰ *হেমকোষ* প্রকাশ হোৱাৰ আগলৈকে যিখন অভিধান অসমীয়াৰ সাৰথি আছিল সেইখন হ'ল ব্রন্সনৰ *অসমীয়া অভিধান*। ১৮৬৭ খ্রীঃত যাদুৰাম ডেকা বৰুৱাৰ বর্ণবিন্যাসৰ ৰীতিকে অনুসৰণ কৰি অসমীয়া ভাষা আৰু শব্দাৱলীৰ মান নির্ণয় কৰিবৰ বাবে তেওঁ ১৪,০০০ শব্দ সুমুৱাই এই অভিধান ৰচনা কৰে। (*অচমিয়া আৰু ইংৰাজি অভিধান*, Compiled by M. Bronson, American Beptist Missionary, First Edition, American Beptist Misson Press, Sibsagar, 1867) অভিধানখনত অসমীয়া ভাষাৰ উচ্চাৰণ অনুসৰি তেওঁ মূর্ধণ্য বর্ণসমূহ, দীর্ঘস্বৰ, অন্তঃস্থ য— আদি ব্যৱহাৰ কৰা নাছিল। ব্রন্সনে অভিধানখনিৰ পাতনিতে লিখিছে— "সকলো পুথিৰ মাজত অভিধান অতি প্রয়োজনীয়। অনেক ইংৰাজ লোকে অচমিয়া ভাসা সিকিবলৈ ইচা কৰে, আৰু অনেক অচমিয়া লোকেও ইংৰাজি ভাসা সিকিবলৈ শ্রম কৰি আছে। সকলে উপকাৰৰ নিমিত্তে অচমিয়া ভাসাৰে এই প্রথম অভিধান সমাপ্ত কৰিলোঁ। ইয়াত ১৪০০০ চৈধ্য হাজাৰমান সৰু শব্দ আচে, তাৰ অর্থ অচমিয়া আৰু ইংৰাজী, এই দুই ভাসাৰে দিয়া হ'ল।" অভিধানখনৰ প্রায়বোৰ শব্দই নিভাঁজ অসমীয়া, তৎসম বা সংস্কৃত শব্দৰ সংখ্যা কমকৈ ব্যৱহাৰ কৰিছে। আনকি বানান প্রণালীসমূহো উচ্চাৰণ অনুসৰি কৰা হৈছে। অভিধানৰ বানান উচ্চাৰণ অনুসৰি লিখা আৰু সেই কাৰণে উচ্চাৰণ আৰু লিখাৰ মাজত কোনো বৈষম্য দেখা পোৱা নাযায়। অৱশ্যে শব্দৰ মূল বিচৰাৰ ক্ষেত্রত কিছু অসুবিধাৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হয়। ৰবিন্সন চাহাবে অসমৰ শিক্ষা অধিকাৰৰ ক্ষেত্রত বঙলা ভাষা চলোৱাৰ সপক্ষে মাত মাতিছিল। কিন্তু মাইলছ ব্রন্সনে ইয়াৰ তীব্র প্রতিবাদ কৰি অসমত অসমীয়া ভাষা চলাবলৈ দাবী কৰিছিল। *হেমকোষ* ৰচনা হোৱাৰ পিছত ব্রন্সনৰ অভিধানৰ প্রভাৱ কমি

যায়। এই অভিধানখনৰ পাতনিতে তেওঁ আৰু এযাৰি কথা কৈছে— "অচমিয়া ভাসা ব্রহ্মপুত্র নদিৰ সোঁতৰ নিচিনাকৈ ৰাজ্যৰ একেদৰে চলি আছে, আগলৈকে চলিব।" ব্রন্সন জয়পুৰত থাকোতে *A Spilling Book and Vocabulary in English, Assamese, Sinpho and Naga*. (১৮৩৯) নামে এখন ৬৬ পৃষ্ঠাৰ পুথি প্রকাশ কৰিছিল। তাত থাকোঁতেই তেওঁ নক্তে ভাষাৰ পুস্তিকা এখনিও প্রকাশ কৰিছিল— *Phrases in English and Naga* (১৮৪০)। ইয়াৰ উপৰি *বাইবেলৰ* কিছু অংশ ভাঙনি কৰিছিল আৰু কিছু স্তুতিগীত ৰচনা কৰিছিল।

- **নিধিলিবাই ফাৰোৱেল (১৮২৩-১৮৭৩) ঃ** *অৰুণোদই* গোষ্ঠীৰ আন এজন অসমীয়া খ্রীষ্টিয়ান লেখক হ'ল নিধিলিবাই ফাৰোৱেল। ১৮২৩ খ্রীঃত তেজপুৰৰ কলংপুৰ মৌজাৰ সুতাৰগাঁৱত ফাৰোৱেলৰ জন্ম হয়। তেওঁৰ প্রকৃত নাম আছিল নিধিৰাম কেওট। সৰু কালতে এই ল'ৰাজনক শ্রীমতী ব্রাউন আৰু কাট্টাৰে বুটলি আনি শদিয়াৰ মিছন প্রেছত নাম লগাই দিয়ে। পঢ়াশুনাৰ লগতে তেওঁক ছপাশালৰ কাম শিকায়। প্রথম অৱস্থাত ফাৰোৱেলৰ খ্রীষ্টধর্মৰ প্রতি আস্থা (বিশ্বাস) নাছিল। পিছলৈ এই ধর্মৰ প্রতি বিশ্বাস ঘূৰি অহাত খ্রীষ্টধর্ম গ্রহণ কৰিবলৈ ইচ্ছা প্রকাশ কৰে। ১৮৪১ খ্রীঃত মাইলছ ব্রন্সনে তেওঁক জয়পুৰত খ্রীষ্টধর্মত শৰণ কৰাই নিধিলিবাই ফাৰোৱেল নাম দিয়ে। ১৮৪৬ খ্রীঃত খ্রীষ্টিয়ান নিয়ম-নীতিৰে তেওঁ আহোম ছোৱালী অর্ফেন ইনষ্টিটিউছনৰ ছাত্রী আৰু প্রথম অসমীয়া মহিলা খ্রীষ্টিয়ান আৰি থুক্কুক বিয়া কৰায়। ১৮৫১ খ্রীঃত থুক্কুৰ মৃত্যুৰ পিছত ১৮৫৩ খ্রীঃত শ্রীমতী ইলাইজা নাচিমনি ওৰার্ডক বিয়া কৰায়। ১৮৭৩ খ্রীঃৰ ২৪ জানুৱাৰীত ফাৰোৱেলৰ মৃত্যু হয়।

  সাহিত্যকৃতি ঃ নিধিবিলাই ফাৰোৱেল খ্রীষ্টধর্ম গ্রহণৰ পিছত খ্রীষ্টধর্মৰ সহকাৰী প্রচাৰক হিচাপে নিযুক্ত হৈছিল। অসমীয়া ভাষা উদ্ধাৰ আৰু উন্নতিৰ ক্ষেত্রত তেওঁ মিছনেৰীসকলক সম্পূর্ণ সহযোগ কৰিছিল। *অৰুণোদই*ত তেওঁ নিয়মিত লেখা-মেলা কৰিছিল। *অৰুণোদই*ত যিসকলে সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল তাৰ ভিতৰত ফাৰোৱেলৰ লেখনিয়েই সৰহ আছিল। *অৰুণোদই*ত ন. ল. ফ এই চুটি নামেৰেই সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল। তেওঁ *অৰুণোদই*ত *নামঘোষা*, *কীর্ত্তনঘোষা*ৰ আৰ্হিৰ বিভিন্ন কবিতা, নানা প্রবন্ধ আদি ৰচনা কৰিছিল। অসমীয়া কবিতাৰ দুর্বল আৰম্ভণি ফাৰোৱেলে কৰিছিল। ফাৰোৱেলৰ বিশেষ দান হ'ল— *ওল্ড টেষ্টামেণ্টৰ* 'Books of Semual' আৰু 'Books of Kings'ৰ অনুবাদ। *অৰুণোদই*ত 'বিনয় বচন', 'সৰগৰ বিৱৰণ', 'তীর্থৰ বিৱৰণ', 'নৰকৰ বিৱৰণ', 'নিস্তাৰৰ উপাই নাই', 'হিন্দুস্তানৰ বুৰঞ্জী' আদি বহুখিনি প্রবন্ধ আৰু কবিতা প্রকাশ কৰে। তদুপৰি ১৮৬৫ খ্রীঃত মিছন প্রেছৰ পৰা তেওঁৰ *ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইন* প্রকাশ হয়। তেওঁৰ আন এখন পুথি *পদার্থবিদ্যাৰ সাৰ* অর্থাৎ *ইশ্বৰে সৃজা বস্তুৰ কথাত শিক্ষক-ছাত্রৰ কথোপকথন* (Natural Science in Familiar Dialogue) ৰচনা কৰে ১৮৭৪ চনত পুথিখনিক

ই. ডব্লিউ. ক্লার্কে সম্পাদনা কৰি প্রকাশ কৰিছিল। ফাৰোৱেলে ব্রন্সন আৰু ব্রাউন চাহাবৰ বর্ণবিন্যাস নীতিৰ পৰা অলপো ফালৰি কাটি অহা নাছিল। ব্রন্সনে অভিধান ৰচনা কৰা সময়ত ফাৰোৱেলে যথেষ্ট প্রকাৰে সহায় কৰিছিল। হেমচন্দ্র বৰুৱাই *হেমকোষ* ৰচনাৰ সময়ত ব্রাউন অথবা ব্রন্সনৰ বাক্যবিন্যাস ৰীতি অনুসৰণ কৰা নাছিল। জনা যায় সেই ক্ষেত্রত হেমচন্দ্র বৰুৱাই ফাৰোৱেলৰ পৰা যথেষ্ট বাধা পাইছিল। সেইবাবে হেমচন্দ্র বৰুৱাই আত্মজীৱনীখনৰ পাততে লিখিছিল— "সি (নিধিলেবি) তাৰ গুৰু ব্রাউন চাহাবৰ বর্ণবিন্যাস প্রণালীৰ পৰা এক আঙ্গুলো লৰচৰ হোৱাক মহাপাপ যেন ভাবিছিল।" গতিকে দেখা যায় খ্রীষ্টধর্ম গ্রহণৰ পৰা খ্রীষ্টধর্ম প্রচাৰৰ লগতে এই বিষয়ক বিভিন্ন লেখাৰে অসমীয়া খ্রীষ্টিয়ান নিধিলিবাই ফাৰোৱেলৰ *অৰুণোদই* গোষ্ঠীৰ মাজত এখন উচ্চ স্থান আছে।

- **এ. কে. গার্নি (১৮৪৫-১৯০৯) ঃ** 'অৰুণোদই যুগ'ৰ আন এগৰাকী উল্লেখযোগ্য মিছনেৰী হ'ল— এ. কে. গার্নি। ১৮৪৫ খ্রীঃৰ ২৯ মে'ত আমেৰিকাৰ যুক্তৰাষ্ট্রৰ কাম্বাৰলেণ্ড নামে ঠাইত জন্ম হয়। ১৮৭৪ খ্রীঃত গার্নি আমেৰিকাৰ পৰা শিৱসাগৰলৈ আহে। শিৱসাগৰলৈ আহি তেওঁ ধর্মযাজকৰ পদ গ্রহণ কৰে। ১৮৭৭ খ্রীঃত তেওঁ মেৰী লৰেন্সক বিয়া কৰায়। ১৮৭৯ খ্রীঃত তেওঁ *অৰুণোদই* সম্পাদনা কৰাৰ কথা জনা যায়। ১৮৮৩ খ্রীঃত তেওঁ আমেৰিকালৈ যায়। আকৌ পুনৰ ১৮৮৫ খ্রীঃত অক্টোবৰত পুনৰ অসমলৈ আহে। তেওঁ প্রধানকৈ বাগিচাৰ বনুৱাসকলক দীক্ষা দিছিল। ১৯০৭ খ্রীঃলৈ তেওঁ শিৱসাগৰত থাকি মিছনৰ কামত নিয়োজিত হৈ আছিল।

  সাহিত্যকৃতি ঃ ওপৰত উল্লেখ কৰা হৈছে যে গার্নিয়ে ১৮৭৯ খ্রীঃত অৰুণোদই সম্পাদনা কৰিছিল। ১৮০৭ চনলৈ তেওঁ ধর্ম প্রচাৰৰ লগতে পুথি প্রণয়ন কার্যও কৰিছিল। ১৮৮০ খ্রীঃত তেওঁ হিব্রু ভাষাৰ পৰা *ওল্ড টেষ্টামেণ্টৰ* ভাঙনি কৰে। ইয়াৰ নাম দিয়ে 'য়িহুচুৱাৰ আৰু বিচাৰকর্তৰ পুথি আৰু ৰুথৰ বিৱৰণ', আন এটি অংশৰ নাম দিয়ে 'প্রাচীন নিয়ম'। গার্নিয়ে ৰচনা কৰা উল্লেখযোগ্য পুথি হ'ল— *ৰুথ আৰু যোচেফৰ কাহিনী* (১৮৮১), *কণি বেহেৰুৱাৰ কথা* (১৮৭৮), *এলাকেশ্বী বেশ্যাৰ কথা* (১৮৭৭) আৰু *কামিনীকান্তৰ চৰিত্র* (১৮৭৭) আদি। গার্নিয়ে ব্রাউন, ফাৰোৱেল, হোৱাইটনিং আৰু ৱার্ডে এৰি থৈ যোৱা *বাইবেলৰ* অংশবিশেষ অনুবাদ কৰি ১৮০৩ত পূর্ণ *অসমীয়া বাইবেল* উলিয়ায়। তেওঁ বঙালী উপন্যাসৰ অসমীয়া ভাঙনিও কৰিছিল। উপন্যাসখনৰ নাম *এলাকেশ্বী বেশ্যাৰ কথা*। উপন্যাসখনৰ লেখিকা আছিল কুমাৰী এম. ই. লেছলি। আঠ বছৰ বয়সতে বাৰী হোৱা বঙালী ছোৱালী এলাকেশ্বী গাভৰু হোৱাত ক্ষেত্র বাবুৰ প্রলোভনত ৰক্ষিতা ৰূপ লয়। সেই ঘটনাৰ পাকচক্রত তাই কেনেকৈ বেশ্যাবৃত্তি অৱলম্বন কৰিব লগা হ'ল, শেষত হাস্পতালত লগ পোৱা এগৰাকী ধার্মিক তিৰোতাৰ সংস্পর্শলৈ আহি খ্রীষ্টধর্ম

গ্ৰহণ কৰি পৱিত্ৰ জীৱন-যাপন কৰে। এয়ে উপন্যাসখনৰ মূল কাহিনী। ১৮৭৬ খ্ৰীঃত চপোৱা *কনি বেহেৰুৱাৰ সাধুত* স্কটলেণ্ডৰ পৰ্বততে চৰাই কণী বিচৰা এজন ডেকাই বিপদত পৰি যীশুত শৰণ লোৱাৰ এটি সৰু কাহিনী ৰচনা কৰিছে। *কামিনীকান্তৰ চৰিত্ৰত* গৌৰীপুৰৰ ৰামজয় বন্দ্যোপাধ্যয়ৰ লগত কামিনীকান্তই খ্ৰীষ্টধৰ্ম গ্ৰহণ কৰি ঘৰত এৰি থৈ যোৱা পত্নী সৰলালৈ খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ শ্ৰেষ্ঠতা প্ৰতিপন্ন কৰি চিঠি দিয়ে আৰু শেষত সৰলায়ো সেই ধৰ্মত দীক্ষিত হয়। দুয়োখন উপন্যাসৰে মূল কথা হ'ল খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ প্ৰচাৰ; সেইবাবে হয়তো দুয়োখন পুথিয়েই উপন্যাসৰ শাৰীলৈ উঠিব নোৱাৰিলে। অসমীয়া উপন্যাসৰ এটি সৰল আৰম্ভণি গাৰ্নিৰ *কমলাকান্তৰ চৰিত্ৰৰ* যোগেদিয়েই হোৱা বুলি ক'ব পাৰি। গাৰ্নিয়ে ১৯০৫ খ্ৰীঃত *দীপ্তি* নামে এখন মাহেকীয়া আলোচনীৰ ছটা সংখ্যা প্ৰকাশ কৰিছিল।

- **শ্ৰীমতী গাৰ্নি (মিছেছ গাৰ্নি) ঃ** এ. কে. গাৰ্নিৰ পত্নী মিছেছ গাৰ্নিয়েও অসমীয়া সাহিত্যলৈ অৱদান আগবঢ়াইছে। মিছেছ গাৰ্নিয়ে ১৮৫২ খ্ৰীঃত বাংলা ভাষাত ৰচিত কেথৰিন মূলেনৰ *ফুলমণি কৰুণাৰ বিৱৰণ* গ্ৰন্থখনিৰ ১৮৭৭ খ্ৰীঃত অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰে অসমীয়া অনুবাদটিৰ নাম হ'ল *ফুলমণি আৰু কৰুণা*। গ্ৰন্থখনিৰ প্ৰত্যেকটি চৰিত্ৰই খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মযাজকৰ সজ উপদেশ অনুসৰণ কৰি কেনেদৰে সুখী জীৱনযাপন কৰিছিল সেই কাহিনীয়েই হ'ল অনুবাদৰ মূল বিষয়বস্তু।
- **অন্যান্য খ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকল ঃ** এই সময়ছোৱাৰ ভিতৰতে আৰু ভালেকেইজন খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰীয়ে সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল। তেওঁলোকৰ সাহিত্যসমূহ উচ্চ মানবিশিষ্ট নহ'লেও সেই ৰচনাসমূহেও অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত কিছু হ'লেও বৰঙণি আগবঢ়াইছিল বুলি ক'ব পাৰি। এ. এইছ. ডেনফোৰ্ড, ছেমুৱেল এম. হোৱাইটিং, উইলিয়াম ৰার্ড, এডোৱার্ড ডব্লিউ, শ্ৰীমতী ৰার্ড, ক্লার্ক, আদিয়ে *অৰুণোদই* সম্পাদনা কৰিছিল। এই সময়ত শ্ৰীমতী এছ. আৰ. ৰার্ডে *ইংৰাজী অসমীয়া শব্দকোষ* (১৮৬৪), ব্ৰহ্মনৰ জীয়ৰীয়ে 'সৰু চিত্ৰমূল' নামৰ এটি কবিতা, শ্ৰীমতী কাট্টাৰৰ *ইংৰাজী অসমীয়া শব্দবাক্যকোষ* উল্লেখযোগ্য। ইয়াৰ উপৰি মিছনেৰীসকলে *জাত্ৰিকৰ যাত্ৰা, হেনৰি আৰু তেওঁৰ লগুৱা, অপৰিমিতাচাৰৰ পৰিণাম, জোচেফৰ কাহিনী, আমেৰিকা আৱিষ্কাৰ, পণ্ডিত আৰু ধৰ্মপ্ৰচাৰ, তুতি গীত, বাইবেলৰ সাধু, ৰামপতিৰ কাহিনী, ধাৰ্মিক ছহা, মাউৰী ছোৱালী, আফ্ৰিকাৰ কোঁৱৰ, কৃষ্ণ আৰু যীশুৰ তুলনা, আপত্তিনাশক, স্বৰূপ আশ্ৰয়, সুবৰ্ণৰ তুল (তুলাদণ্ড), নিস্তাৰৰ উপায়, সৃষ্টি আৰু প্ৰলয়, গুৰু আহিল তোমাক মাতিছে, পাপ খেমা পোৱা ছোৱালী, পৱিত্ৰ অৱতাৰ, Christianity & Hinduism Compared Exposure of Hindu Religion* আদি ভালেখিনি পুথিৰ নাম সত্যেন্দ্ৰনাথ শর্মাই উল্লেখ কৰিছে।

দেখা যায় মিছনেৰীসকলে যি সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল সেইসমূহৰ প্ৰায়বোৰেই উদ্দেশ্য খ্ৰীষ্টধৰ্ম প্ৰচাৰ।তথাপি অসমীয়া সাহিত্যলৈ এই সাহিত্যই যি অৱদান আগবঢ়ালে সেয়া চিৰস্মৰণীয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৪ ঃ "অসমীয়া সাহিত্যলৈ মিছনেৰীসকলৰ দান।" —আলোচনা কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

২.৪.২ *অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা অসমীয়া লেখক-লেখিকাসকল

অৰুণোদই কাকত প্ৰকাশ হোৱাৰ আগৰ সময়খিনিক অৰ্থাৎ ১৮২৬-১৮৪৬ খ্ৰীঃলৈ ৰচিত সাহিত্যখিনিক বুৰঞ্জীবিদসকলে 'প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰৰ সাহিত্য' বুলি অভিহিত কৰিছে।কিছুমান পণ্ডিতে এই সাহিত্যখিনিক 'যুগসন্ধিৰ' সাহিত্য বুলিও ক'ব খোজে। মিছনেৰীসকল অসমলৈ অহাৰ আগৰে পৰা অসমত কিছু সাহিত্য ৰচিত হৈছিল। অৱশ্যে সেই সাহিত্যসমূহক কালজয়ী সাহিত্য বুলিলে ভুল কোৱা হ'ব। তথাপি সেই সাহিত্যসমূহৰ উল্লেখ নকৰিলে সাহিত্যৰ এটি দিশ আধৰুৱা হৈ থাকিব।এই স্তৰত ৰচিত হোৱা সাহিত্যৰ ভেটিতে মিছনেৰীসকলে অট্টালিকা নিৰ্মাণ কৰিবলৈ সুযোগ পাইছিল। যদুৰাম ডেকা বৰুৱাৰ *অসমীয়া বঙলা অভিধানে*ইয়াৰ প্ৰমাণ দাঙি ধৰে। মাইলছ ব্ৰন্সনে যদুৰাম ডেকা বৰুৱাৰ অভিধানকে অনুসৰণ কৰি তেওঁৰ সাহিত্যিক কীৰ্তিস্তম্ভ *অসমীয়া ইংৰাজী অভিধান*প্ৰণয়ন কৰে। ক'ব লাগিব যে অৰুণোদই যুগৰ আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে বহুকেইজন অসমীয়া সাহিত্যিকে *অৰুণোদই* কাকতৰ বৰভেটি গঢ়াত অৱদান আগবঢ়াইছিল। গতিকে এই অধ্যায়ত *অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰৰ লেখক-লেখিকাসকলৰো চমু আভাস দিবলৈ যত্ন কৰিম।

প্ৰথমভাগৰ লেখকসকল ঃ

- **আত্মাৰাম শৰ্মা ঃ** আত্মৰাম শৰ্মাৰ জন্ম কলিয়াবৰত। প্ৰথম স্তৰত ভাৰতলৈ অহা খ্ৰীষ্টান মিছনেৰী ডেনিয়েল পটছে তেওঁৰ এখন গ্ৰন্থত আত্মাৰাম শৰ্মাৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰিছে।এই বিষয়ে আগৰ অধ্যায়ত আলোচনা কৰা হৈছে। কেৰীৰ সংস্পৰ্শত আত্মৰাম শৰ্মাই খ্ৰীষ্টধৰ্ম গ্ৰহণ কৰে। কেৰী চাহাবৰ নিৰ্দেশমতে শৰ্মাই *বাইবেলৰ নিউ টেষ্টামেণ্ট*আৰু পিছত *অল্ড টেষ্টামেণ্টৰ* অসমীয়া ভাঙনি কৰে। উল্লেখযোগ্য যে গুৱাহাটীলৈ পঠোৱা প্ৰথম খ্ৰীষ্টিয়ান জেমছ ৰে'ক তেওঁ অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰাথমিক জ্ঞান দিয়া বুলিও জনা যায়। তেওঁ ধৰ্মৰ পুস্তিকাও লিখিছিল। আত্মাৰাম শৰ্মাৰ আখৰ জোঁটনি ব্ৰাউন ব্ৰন্সনৰ পৰা পৃথক আছিল।

- **যদুৰাম ডেকা বৰুৱা (১৮০১-৬৭) ঃ** প্ৰথম অসমীয়া ভাষাতত্ত্ববিদ যদুৰাম ডেকাবৰুৱাৰ ঘৰ যোৰহাটত। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম কৃষ্ণদাস ভৰালী বৰুৱা। প্ৰথম অৱস্থাত তেওঁ আহোম ৰজা চন্দ্ৰকান্ত সিংহ আৰু পুৰন্দৰ সিংহৰ বিষয়ৱবীয়া আছিল। ইংৰাজৰ শাসনকালত তেওঁ মুন্সিফ হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰি অৱসৰ গ্ৰহণ কৰিছিল। তেওঁ *অৰুণোদই* কাকতত দুই-এটি প্ৰবন্ধ ৰচনা কৰিছিল। লগতে কলিকতাৰ পৰা প্ৰকাশিত বিভিন্ন আলোচনীতো তেওঁৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছিল। ১৮৩৯ খ্ৰীঃত যদুৰাম ডেকাবৰুৱাৰ বিশেষ কৃতি *বঙলা-অসমীয়া অভিধান* প্ৰকাশ পাইছিল। এই অভিধানখন প্ৰকাশ হোৱাৰ পিছতে বৃটিছ বিষয়া কৰ্ণেল জেনকিন্স চাহাবক উপহাৰ হিচাপে দিছিল। মাইলছ ব্ৰন্সনে এই অভিধানৰ আদৰ্শ আৰু আখৰ জোঁটনিৰ নিয়ম মানি লৈ তেওঁৰ অভিধানখন প্ৰণয়ন কৰিছিল বুলি জনা যায়। বৰুৱাৰ অভিধানখন ৰচনা কৰা প্ৰসঙ্গত ব্ৰাউন চাহাবে মন্তব্য কৰিছে— ''The system of orthography adopted in the work is that of Jaduram Baruah, a learned Assamese Pandit, which it is Believed much better corresponds with the actual pronunciation of the people then any other system met with.''
- **হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকন (১৮০২-৬৯)ঃ** আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ পিতৃ হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকন। হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ পিতৃ পৰশুৰাম বৰুৱা। আহোম ৰজা চন্দ্ৰকান্ত সিংহ গুৱাহাটীত থাকোঁতে তেওঁক ঢেকিয়াল ফুকনৰ বাব দিয়ে। হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে প্ৰথমে নগাঁও আৰু দৰঙৰ বন্দোৱস্ত কৰে। তেওঁ চিৰস্তদাৰো আছিল। ফুকনে কামৰূপৰ বন্দোৱস্তৰ কাম কৰিছিল। ১৮২৯ খ্ৰীঃত তেওঁ *অসম বুৰঞ্জী* ৰচনা কৰে। এই বুৰঞ্জীখন এছিয়াটিক ছ'চাইটিৰ জাৰ্ণেলত প্ৰকাশ পাইছিল। বঙ্গ দেশৰ প্ৰধান সংবাদ-পত্ৰ *সমাচাৰ দৰ্পণ* আৰু *সমাচাৰ চণ্ডিকাই* এই পুথিখনিৰ প্ৰশংসা কৰিছিল। ১৮৩১ খ্ৰীঃত তেওঁৰ আন এখন সংস্কৃত পুথি প্ৰকাশ কৰিছিল। সেইখন হ'ল *কামাখ্যা যাত্ৰা পদ্ধতি*। এই পুথিখনিত ৰজাসকলৰ বুৰঞ্জী, ধৰ্ম-কৰ্ম উপাসনা, ৰাজ্যশাসন, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, নদ-নদীৰ বিৱৰণ, বেপাৰ-বাণিজ্যৰ বিভিন্ন ৰীতিৰ কথা উল্লেখ আছে।
- **মণিৰাম দেৱান (১৮০৬-৫৮) ঃ** মণিৰাম দেৱান শিৱসাগৰৰ চাৰিঙৰ ৰামদত্ত দোলাকাষৰীয়া বৰুৱাৰ পুত্ৰ। মণিৰাম দেৱান পুৰন্দৰ সিংহৰ ৰাজত্বকালত ৰাজসভাসদ হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। তেওঁ প্ৰথম অৱস্থাত বৃটিছৰ শাসনত সহায় কৰিছিল। বৃটিছ চৰকাৰৰ অধীনত ৰংপুৰ কাছাৰিত মিৰ্মুঞ্চি আৰু পেচকাৰ হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। ১৮৩৩ খ্ৰীঃত পুৰন্দৰ সিংহ বৃটিছৰ অধীনত ৰজা হৈছিল। সেই সময়ত দেৱানে বৰভাণ্ডাৰ বৰুৱা হিচাপে কাম কৰিছিল। কিছুদিন তেওঁ চাহ কোম্পানীৰ দেৱান হিচাপেও দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰিছিল। পিছলৈ তেওঁ

নিজাকৈ কেইবাখনো চাহ বাগিচা খুলিছিল।উল্লেখযোগ্য যে দেৱানেই আছিল প্ৰথম অসমীয়া চাহ খেতিয়ক। তেওঁ ইংৰাজৰ কিছুমান নীতিত অসন্তুষ্ট আছিল। বিশেষকৈ ইংৰাজৰ ৰাজহ নীতিৰ তেওঁ বিৰোধিতা কৰিছিল। সেই সময়ত সমগ্ৰ ভাৰততে চিপাহী বিদ্ৰোহে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল। এই চিপাহী বিদ্ৰোহৰ লগত দেৱানৰ সম্পৰ্ক থকা বুলি সন্দেহ কৰি তাৰেই অপৰাধত দেৱানক কলিকতাত বন্দী কৰে আৰু ১৮৫৮ খ্ৰীঃত যোৱহাটত তেওঁক ফাঁচী দিয়ে। তেওঁ ৰচনা কৰা উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ হ'ল— *বুৰঞ্জী বিবেক ৰত্ন*। বুৰঞ্জীখন বহুকেইটা খণ্ডত বিভক্ত কৰি ৰচনা কৰিছিল বুলি জনা যায়। কিন্তু বৰ্তমান এই পুথিখনিৰ দ্বিতীয় খণ্ডটিহে উদ্ধাৰ কৰা হৈছে। *বুৰজী বিবেকৰত্নত* আহোমৰ শাসন পদ্ধতি, প্ৰাচীন কামৰূপত ধৰ্ম আৰু সমাজ, জাতি আৰু বৰ্ণ, শঙ্কৰ-মাধৱৰ চৰিত আৰু ধৰ্মমত, মটক দৌৰাত্ম্য, মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ আৰু মানৰ আক্ৰমণ তথা অত্যাচাৰৰ বিৱৰণ পোৱা যায়। পুথিখনিত মিছনেৰীসকলৰ গদ্যৰ প্ৰভাৱ দেখা নাযায়। তেওঁ বুৰঞ্জীৰ গদ্যৰীতিকে অনুসৰণ কৰিছে যদিও সেই গদ্যৰীতিৰ পৰিবৰ্তিত ৰূপহে পোৱা যায়। পুথিখনিত ঠায়ে ঠায়ে বঙলুৱা, ঠায়ে ঠায়ে অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰয়োগৰ বাবেই মহেশ্বৰ নেওগে *বুৰঞ্জী বিবেক ৰত্নই* অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ বেছি ঠাই দখল নকৰে বুলি মত দিয়ে।

- **কাশীনাথ তামুলী ফুকন (১৮১০-৮০) ঃ** কাশীনাথ তামুলী ফুকন আহোম ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ বিষয়া আছিল। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম শ্ৰীনাথ। ইংৰাজ চৰকাৰৰ অধীনত তেওঁ মুঞ্চিফ্ পদত নিযুক্ত হৈ কাম কৰে। ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ আদেশত তেওঁ *অসম বুৰঞ্জী* ৰচনা কৰে। বুৰঞ্জীখন ৰচনা কৰা কালত ফুকনক তুংখুঙীয়া বুৰঞ্জীৰ লেখক শ্ৰীনাথ দুৱৰাৰ পুত্ৰ ৰাধানাথ দুৱৰা আৰু বাইলুং আদি পণ্ডিতে সহায় কৰিছিল বুলি তথ্য পোৱা যায়। এই বুৰঞ্জীখন শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্ৰেছত ছপা হয়। এইখন বুৰঞ্জীৰ অনুকৰণত হৰকান্ত বৰুৱা মদৰামিনে তেওঁৰ *অসম বুৰঞ্জী* ৰচনা কৰে।
- **বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপ (১৯ শতিকা) ঃ** বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপ আহোম ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ এজন বিষয়া তথা বৈদ্য আছিল। তেওঁৰ আন এটি নাম বিকাৰাম বেজবৰুৱা। ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ আজ্ঞা অনুসৰি তেওঁ *বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী* নামেৰে এখনি পদ্য বুৰঞ্জী ৰচনা কৰে। পুথিখনিত পুৰণি কাব্যৰীতিৰে অৰ্থাৎ পদ-দুলড়ী-ছবি-লেছাৰি, ঝুমুৰা ছন্দত প্ৰণয়ন কৰিছিল। ড° সূৰ্য্য কুমাৰ ভূঞাই বুৰঞ্জীখনৰ ৰচনাকাল ১৮৩৩ৰ পৰা ১৮৪৬ চনৰ ভিতৰত বুলি মত দিয়ে। বুৰঞ্জীখনত ১৭৯০ চনৰ পৰা অৰ্থাৎ গৌৰীনাথ সিংহৰ পৰা চন্দ্ৰকান্ত সিংহৰ ৰাজত্বকাললৈকে অৰ্থাৎ ১৮১৯ৰ প্ৰথম ভাগলৈকে ঐতিহাসিক ঘটনা পৰম্পৰাৰ কাব্যসুলভ ৰসাল বিৱৰণ পোৱা যায়। বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপৰ *বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী* আৰু দুতিৰাম হাজৰিকাৰ *কলিভাৰত* দুয়োখন বুৰঞ্জীয়ে ড° সূৰ্য্য কুমাৰ ভূঞা সম্পাদিত *অসমৰ পদ্য বুৰঞ্জীত* সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে।

➢ **হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীন (১৮১৫-১৯০২) ঃ** হৰকান্ত শর্মা মজিন্দাৰ বৰুৱা অথবা হৰকান্ত বৰুৱা সদৰামীনৰ ঘৰ উত্তৰ গুৱাহাটীত। তেওঁ সোণামুৱা দৈৱজ্ঞৰ মজিন্দাৰ বংশৰ লোক আছিল। ১৮৩৫ খ্ৰীঃত তেওঁ কালেক্টৰী অফিচত প্ৰথম নকল নবিচ হিচাপে কর্মজীৱন আৰম্ভ কৰে। শেষত ডেপুটি মেজিষ্টেটৰ (কলেক্টৰ) বিষয়াৰ পদ পায়। ১৮৭৭ খ্ৰীঃত এই পদৰ পৰাই অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে। হৰকান্ত বৰুৱাই দুখন গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছিল— *অসম বুৰঞ্জী* আৰু *সদৰামীনৰ আত্মজীৱনী*। বৰুৱাই কাশীনাথ তামুলী বৰুৱাৰ *অসম বুৰঞ্জী* আৰু অন্যান্য বুৰঞ্জীৰ আধাৰত *অসম বুৰঞ্জী* ৰচনা কৰে। ১৮৩০ খ্ৰীঃত 'অসম বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ত্ব বিভাগে' বুৰঞ্জীখন প্ৰকাশ কৰে। দ্বিতীয়খনক অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰথম আত্মজীৱনীৰ বাটকটীয়া বুলি ধৰা হয়। আত্মজীৱনীখনৰ প্ৰথমছোৱা দিনলিপি (১৮৩৪-৩৫) হিচাপে আৰু পিছৰছোৱা (১৮৮৯-৯০) বর্ষলিপিৰ আৰ্হিত ৰচনা কৰা হৈছে। আত্মজীৱনীখনত অসমৰ সমাজ, সংস্কৃতি, ভাষা সাহিত্য, অর্থনৈতিক পৰিস্থিতি, ৰাজনৈতিক দৃষ্টিভঙ্গীৰ উজ্জ্বল নিদর্শন পোৱা যায়।

জানি থোৱা ভাল

ইয়াৰ উপৰি দীননাথ বেজবৰুৱা, বলৰাম খাৰঘৰীয়া ফুকন, দুতিৰাম হাজৰিকা, গোপীনাথ চক্ৰৱর্তী, ঘনশ্যাম খাৰঘৰীয়া ফুকন, ললিত চন্দ্র গোস্বামী, পূর্ণকান্ত দেৱশর্মা আদি লেখকে প্রাক্-অৰুণোদই স্তৰত গদ্য আৰু পদ্যত বিভিন্ন পুথি ৰচনা কৰিছে।

***অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা দ্বিতীয় স্তৰৰ লেখকসকল ঃ** 'অৰুণোদই'ৰ সময়ছোৱাত বহুকেইজন অসমীয়া লেখকে সাহিত্য ৰচনা কৰিবলৈ উদগনি পাইছিল। মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষা উদ্ধাৰ কৰিবলৈ কৰাপ্রচেষ্টাত এই অসমীয়া লেখকসকলে সহায়ৰ হাত আগবঢ়াইছিল। সেইসকলৰ ভিতৰত সর্বশ্রেষ্ঠ আছিল আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন। ফুকনৰ পিছত গুণাভিৰাম বৰুৱা, হেমচন্দ্র বৰুৱায়ো এই স্তৰতে *অৰুণোদই*কাকতলৈ বৰঙণি যোগাইছিল। গুণাভিৰাম বৰুৱা আৰু হেমচন্দ্র বৰুৱাই অৰুণোদই স্তৰৰে অৱসান আৰু এটি নতুন স্তৰৰ আৰম্ভণি সময়ত সাহিত্য ৰচনা কৰিছিল। তথাপি *অৰুণোদই*কাকতলৈ তেওঁলোকৰ অৱদান অনস্বীকার্য। আমাৰ এই আলোচনাত *অৰুণোদই* কাকতৰ প্রভাৱমুক্ত হৈ শেষ স্তৰত সাহিত্য ৰচনা কৰা লেখকসকলৰে চমু পৰিচয় দিবলৈ যত্ন কৰা হ'ব।

➢ **আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন ঃ** অসমীয়া ভাষা প্রতিষ্ঠাৰ ৰণত ব্রহ্মনক সহায় কৰা এজন প্রধান অসমীয়া সেনাপতি স্বৰূপ আছিল আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন। ১৮২৯ খ্ৰীঃত গুৱাহাটীত ফুকনৰ জন্ম হয়। তেওঁৰ পিতৃ হলিৰাম ঢেকিয়াল ফুকন আৰু মাতৃ প্রসূতী দেৱী। তেওঁ ল'ৰালি কালতে সংস্কৃত ব্যাকৰণৰ লগতে বঙলা ভাষাও শিকিছিল। ১৮৩৫ চনত স্থাপন হোৱা ইংৰাজী মাধ্যমৰ স্কুলত তেওঁ নামভর্তি

কৰে। সেই ইংৰাজী স্কুলতে ফুকনে জেমছ্ মেথি আৰু জেনকিন্ছ চাহাবৰ সান্নিধ্যলৈ আহে। তেওঁলোকৰ সহায়ত ফুকনে ইংৰাজী ভাষাত বিশেষ ব্যুৎপত্তি লাভ কৰে। ১৮৪১ খ্ৰীঃত তেওঁ কমিছনাৰ জেনকিন্ছ আৰু মেথি চাহাবৰ অনুপ্ৰেৰণাত কলিকতাৰ হিন্দু কলেজত পঢ়িবলৈ আৰম্ভ কৰে। তাত তেওঁ পাশ্চাত্য জ্ঞান আৰু ৰীতি-নীতিৰ বিশেষ জ্ঞান আহৰণ কৰে। কলিকতাত তেওঁ তিনি বছৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি অসমলৈ উভতি আহে। অসমলৈ উভতি আহি আকৌ গুৱাহাটীৰ ব্ৰেণ্ড চাহাবৰ ওচৰত ইংৰাজী পঢ়ে। ইয়াৰ লগতে তেওঁ এজন মুনছিৰ সহায়ত ফাৰ্চি আৰু উৰ্দু ভাষাও আয়ত্ত কৰে। ১৮৪৬ খ্ৰীঃত অৰ্থাৎ সোতৰ বছৰ বয়সত তেওঁ বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। ইয়াৰ পিছৰ বছৰত তেওঁ চৰকাৰী চাকৰিত যোগদান কৰে। তেওঁ বিজনি ৰজাৰ দেৱান, মুন্সিফ আৰু জুনিয়ৰ এচিষ্টেণ্ট কমিছনাৰ হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰে ১৮৫৯ খ্ৰীঃত জুন মাহত মাত্ৰ ঊনত্ৰিশ বছৰ বয়সতে তেওঁ মৃত্যুক আঁকোৱালি ল'বলগা হয়। তথাপি এই ঊনত্ৰিশ বছৰীয়া জীৱনকালত ফুকনৰ যি অৱদান সেই অৱদানে তেওঁক আমাৰ মাজত সদায় চিৰস্মৰণীয় হৈ থাকিল।

সাহিত্য ঃ ১৮৪৬ খ্ৰীঃৰ পৰা ঢেকিয়াল ফুকনে অৰুণোদইত প্ৰবন্ধ লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰে। ফুকনে চৰকাৰী বিষয়াৰূপে নগাঁৱত থকা সময়ত তেওঁ মাইলছ ব্ৰন্সনৰ লগত ঘনিষ্ঠতাৰ সূত্ৰপাত হয়। ব্ৰন্সনৰ সান্নিধ্যতেই তেওঁ *অৰুণোদই* গোষ্ঠীৰ লগত সংযুক্ত হয়। ১৮৪৭ খ্ৰীঃত *অৰুণোদইত ইংগ্লণ্ডৰ বিৱৰণ* প্ৰকাশ পায়। ইয়াৰ পিছত অৰ্থাৎ ১৮৪৯ খ্ৰীঃত চাৰিশ পিঠিয়া *অসমীয়া ল'ৰাৰ মিত্ৰ* দুটা খণ্ডত প্ৰকাশ পায়। এই পুথিখনি প্ৰথম আধুনিক অসমীয়া গদ্যৰ নিদৰ্শন দাঙি ধৰে। ১৮৫৩ খ্ৰীঃত অসমৰ প্ৰশাসন সম্পৰ্কে অনুসন্ধান কৰিবলৈ অহা মোফাট মিলচ্ চাহাবৰ আগত ফুকনে এখন আবেদন দাখিল কৰে। এই আবেদন বা স্মাৰক পত্ৰখনত অসমৰ ৰাজনৈতিক আৰু প্ৰশাসনিক অৱস্থা আৰু সমস্যাৰ গভীৰ উপলব্ধি আৰু সমালোচনা, অসমীয়া ভাষা আৰু শিক্ষা সমস্যাৰ বিশ্লেষণ, অসমীয়া মানুহৰ অৰ্থনৈতিক দুৰৱস্থাৰ কাৰণ নিৰ্ণয় আৰু তাৰ প্ৰতিকাৰৰ উপায়, অসমত উৎপন্ন হোৱা বস্তু আৰু তাৰ উন্নতিৰ উপায় বিশ্লেষণ— এই সকলোবোৰ তেওঁ ইংৰাজী ভাষাতে লিখিছিল। এই স্মাৰক-পত্ৰখন ফুকনে চৌব্বিশ বছৰ বয়সতে প্ৰস্তুত কৰা কথাই সকলোকে আচৰিত কৰি তুলিছিল। এই স্মাৰক-পত্ৰখনে ফুকনৰ বুদ্ধিনিষ্ঠতা আৰু গভীৰ জ্ঞানৰ পৰিচয় দাঙি ধৰে। ১৮৫৫ খ্ৰীঃত তেওঁৰ— *A Few Remarks on Assamese Language and on Vernacular Education in Assam* নামৰ পুস্তিকাখনি প্ৰকাশ পায়। এই পুস্তিকাখনি শিৱসাগৰৰ মিছনেৰী প্ৰেছত ছপা হৈ ওলাইছিল। অসমীয়া ভাষাৰ সঙ্কটময় কালছোৱাত এই পুস্তিকাখনিয়ে অসমীয়া ভাষাৰ স্বতন্ত্ৰতাৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ ভূমিকা পালন কৰিছিল। এই পুস্তিকাখনিত ৬২খন পদপুথি আৰু ৪০খন নাটৰ কথাও উল্লেখ আছে। ফুকনে *ইংৰাজী-অসমীয়া* আৰু

অসমীয়া-ইংৰাজী দুখন অভিধান প্ৰস্তুত কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰা বুলি তথ্য পোৱা যায়। কিন্তু অভিধান দুখন সম্পূৰ্ণ হ'লনে নাই সেই বিষয়ে কোনো তথ্য পোৱা নাযায়। এ. এইছ. ডেনফ'ৰ্ডে ১৮৫২ খ্ৰীঃত *অৰুণোদই* কাকতত দিয়া এটি মন্তব্যৰ পৰা ফুকনৰ অভিধান প্ৰণয়নৰ বিষয়ে জনা যায়— "কিন্তু এই দুয়ো লোকৰ উপকাৰ হ'বৰ নিমিত্তে শ্ৰীযুত আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে *ইংৰাজী-অসমীয়া* আৰু *অসমীয়া-ইংৰাজী* এই ৰূপে দুই খণ্ড অভিধান লিখিছে। এই অভিধানত আখৰ জোঁটোৱা আমাতকৈ কিছু বেলেগ হৈছে হয়।"

ঢেকিয়াল ফুকন অৰুণোদই যুগৰ এজন শ্ৰেষ্ঠ লেখক হ'লেও মিছনেৰীসকলৰ গদ্যৰীতিৰ লগত তেওঁৰ গদ্যৰীতিৰ মিল নাছিল। আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে যে ফুকনে আধুনিক অসমীয়া গদ্যৰীতিৰ নিদৰ্শন দাঙি ধৰিছিল। বিশেষকৈ বানান পদ্ধতিৰ ক্ষেত্ৰত মিছনেৰীসকলৰ সামান্য প্ৰভাৱ থাকিলেও ফুকনৰ ৰচনাৰ মাজত যতিচিহ্ন নিয়ন্ত্ৰিত আধুনিক গদ্যৰীতি স্পষ্ট হৈ পৰে। ফুকনৰ ৰচিত *ইংগ্লণ্ডৰ বিৱৰণত* তেওঁৰ গদ্যৰীতিৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। যেনে— "হে কৃপাময় জগদিশ্বৰ, এই অসম দেসৰ লোকসকলক সভ্য গিয়ানি আৰু ধাৰ্মিক কৰিবলৈ মতি দিয়া, যিবিলাকৰ অভাৱ আৰু দু�ৰৱস্থা জানিবলৈ সিবিলাকক গিয়ান দিয়া আৰু তোমাৰ বিচিত্ৰ সক্তিৰে সিবিলাকক সভ্য কৰা আৰু তোমাক জানিবৰ আৰু আজ্ঞা পালিবৰ যোগ্য কৰা।"

আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ স্বদেশানুৰাগ ইমান গভীৰ আছিল যে কৰ্ণেল হপ্‌কিন চাহাবেও ইয়াক স্বীকাৰ কৰি গৈছে। তেওঁৰ মতে বঙ্গ দেশৰ ৰামমোহন ৰায়ৰ লগত আনন্দৰামৰ তুলনা কৰিব পাৰি আনকি তেওঁৰ অল্পায়ু বয়সলৈ চাই তেওঁতকৈ ফুকনক উচ্চস্থান দিব পাৰি বুলি মন্তব্য দিয়ে।

অৰুণোদই স্তৰতে অসমীয়া ভাষা পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা হয়। আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে যে ঊনবিংশ শতিকাৰ প্ৰায় শেষলৈকে *অৰুণোদই* ছেগা-চোৰোকাকৈ চলি আছিল। কিন্তু ১৮৭৩ খ্ৰীঃৰ পৰা ইয়াৰ প্ৰভাৱ লাহে লাহে কমিবলৈ আৰম্ভ কৰে। আনকি ১৮৬৭ খ্ৰীঃৰ পৰা কাকতখন নিয়মিতভাৱে প্ৰকাশো হোৱা নাছিল। অৱশ্যে এই কাকতখনক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই এই সময়ত বহুকেইখন কাকত-আলোচনীয়ে প্ৰকাশ লাভ কৰিছিল। বিভিন্ন পণ্ডিতে ১৮৭৩-১৮৮৯ খ্ৰীঃৰ এই সময়ছোৱাক বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ যুগ বুলি মন্তব্য দিয়ে। ১৮৭৩ খ্ৰীঃৰ অসমীয়া ভাষা অসমৰ স্কুল-আদালতত পুনঃ প্ৰচলন হয়। কিন্তু স্কুলসমূহত অসমীয়া পঢ়াশলীয়া পুথিৰ বিশেষ অভাৱ হ'ল। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই ইয়াকে প্ৰত্যাহ্বান ৰূপে গ্ৰহণ কৰি পাঠ্যপুথি ৰচনাৰ কামত হাত দিলে। বৰুৱাৰ এই সময়তে অসমীয়া বৰ্ণবিন্যাস ৰীতি নিৰূপণ কৰিবলৈ ধৰিলে। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাই *অৰুণোদইৰ* পাততে বিভিন্ন প্ৰবন্ধ ৰচনা কৰিছিল যদিও তেওঁলোকে অসমীয়া বৰ্ণবিন্যাসৰ ক্ষেত্ৰত মিছনেৰীসকলৰ পৰা বাধা পাইছিল। কাৰণ মিছনেৰীসকলে যদুৰাম ডেকাবৰুৱাৰ ব্যাকৰণগত ৰূপকে

মানি চলিছিল। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই সকলো যুক্তি নাকচ কৰি অসমীয়া বৰ্ণবিন্যাসৰ সৰলীকৃত ৰূপ দিছিল। এই সময়ছোৱাত আধুনিক অসমীয়া শৈলী প্ৰতিষ্ঠিত হয়। লগতে প্ৰবন্ধ সাহিত্য, উপন্যাস, নাটক, জীৱনী, আধুনিক পদ্ধতিৰ বুৰঞ্জী, ভ্ৰমণ বৃত্তান্ত আদি নানাবিধ সাহিত্যৰ প্ৰকাশে অসমীয়া সাহিত্যক এক স্বকীয় ৰূপ দিয়ে। এই সময়ছোৱাৰ আন এক বৈশিষ্ট্য হ'ল— শিশু সাহিত্য আৰু শিশু আলোচনীৰ লগতে মহিলা সাহিত্যিকসকলৰো আবিৰ্ভাব ঘটে। আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন, হেমচন্দ্ৰ আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাই বিশেষকৈ সমাজ জীৱনৰ পৰা অজ্ঞতা, নিৰক্ষৰতা, কুসংস্কাৰ আদি আঁতৰাবৰ যত্ন কৰিছিল। তেওঁলোকে সাহিত্যৰ মাজেদি অসমীয়া সমাজৰ উত্তৰণ ঘটাব বিচাৰিছিল। এইসকল সাহিত্যিকৰ সাহিত্য ৰচনাৰ আন এটি বৈশিষ্ট্য হ'ল তীব্ৰ জাতীয়তাবোধ। হেমচন্দ্ৰ, গুণাভিৰামৰ দৰে এই সময়ছোৱাৰে আন আন লেখকসকলৰ ৰচনাৰাজ্যিৰ মাজতো এই বৈশিষ্ট্য দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই সময়তে হাস্যৰসাত্মক সাহিত্য, ব্যঙ্গ সাহিত্য আদিৰো সৃষ্টি হৈছিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৫ ঃ অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ অৱদান সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক।

(১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

মুঠতে দেখা যায় এই সময়ছোৱাত বিশেষকৈ হেমচন্দ্ৰ-গুণাভিৰামৰ নেতৃত্বত অসমীয়া সাহিত্যই আকৌ ঠন ধৰি উঠিছিল। সেইবাবে মহেশ্বৰ নেওগে এই স্তৰটোক 'আধুনিক অসমীয়া ভাষা প্ৰতিষ্ঠা' আৰু সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই সাহিত্যৰ এই স্তৰক 'হেমচন্দ্ৰ গুণাভিৰামৰ স্তৰ' আখ্যা দিব পাৰি বুলি মত আগবঢ়ায়। আধুনিক অসমীয়া ভাষা প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ এই স্তৰৰ আগশাৰীৰ লেখকসকলৰ বিষয়ে তলত চমুকৈ আলোচনা কৰা হ'ল—

- **হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা (১৮৩৫-৯৬) ঃ** শিৱসাগৰৰ ৰজাবাঁহৰ গাঁৱত ১৮৩৫ শকত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ জন্ম হয়। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম মুক্তাৰাম বৰুৱা। বাৰ বছৰ বয়সতে তেওঁৰ পিতৃ বিয়োগ ঘটে আৰু খুবাক লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ লগত থাকিবলৈ লয়। ৰক্ষণশীল পৰিয়ালত জন্ম গ্ৰহণ কৰা বৰুৱাই প্ৰথমে পৰম্পৰাগতভাৱে ঘৰতে থাকি সংস্কৃত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে। ইয়াৰ কেইবছৰমান পিছত খুৰাকে মাহে চাৰি টকা বেতনত নকল-নবীচৰ কামত সোমায়। ৰক্ষণশীল সমাজ আৰু পৰিয়ালৰ বিশেষকৈ খুৰাকৰ বিৰোধ থকা সত্ত্বেও তেওঁ পৰিয়ালৰ অজ্ঞাতে ইংৰাজী ভাষা শিকিবলৈ লৈছিল। এই ক্ষেত্ৰত কেপ্তেইন ব্ৰোডী চাহাব আৰু বেপ্তিষ্ট পাদুৰীসকলে তেওঁক বিশেষভাৱে সহায় কৰিছিল। তেওঁলোকৰ সহায়ত বৰুৱাই ইংৰাজী ভাষাত বিশেষ ব্যুৎপত্তি লাভ কৰিছিল। কৰ্মৰ প্ৰতি একনিষ্ঠতা আৰু ভাষাজ্ঞানৰ বাবে তেওঁ অসমৰ জুডিচিয়েল

কমিচনাৰ অফিচৰ ছুপাৰিণ্টেণ্ডেণ্টৰ পদ লাভ কৰে। ১৮৮১ চনত তেওঁ কামৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে অৱসৰৰ পিছত তেওঁ গুৱাহাটীত থাকিবলৈ লয় আৰু সাহিত্য চৰ্চা কৰিবলৈ ধৰে। ১৮৯৬ চনৰ ২০এপ্ৰিলত গুৱাহাটীতে মৃত্যুবৰণ কৰে।

সাহিত্য ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই *অৰুণোদইৰ* পাততে সাহিত্যিক জীৱনৰ পাতনি মেলিছিল। *অৰুণোদই* কাকতত তেওঁ অসমীয়া বৰ্ণবিন্যাসৰ সংশোধনৰ চেষ্টা কৰিছিল। তেওঁ তৎসম, তদ্ভৱ আৰু বিদেশী ভাষাৰ ভাৱসাম্য ৰক্ষা কৰি অসমীয়া শব্দাৱলীৰ বৰ্ণবিন্যাস কৰিবলৈ ধৰিছিল। ইয়াৰ বাবে *অৰুণোদইৰ* পাতত 'সোণাৰচাঁদ' বৰুৱা ছদ্মনামেৰে বিভিন্ন প্ৰবন্ধও ৰচনা কৰিছিল। এই ছদ্মনামত 'অনেক বিয়া অযুগুত' প্ৰবন্ধও ৰচনা কৰিছিল। বৰুৱাক ব্ৰোডী আৰু বেপ্তিষ্টসকলৰ সান্নিধ্যই তেওঁৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ প্ৰসাৰতা বঢ়াইছিল। বৰুৱাই গুণাভিৰাম বৰুৱা, ঢেকিয়াল ফুকনৰ লগ লাগি সমাজৰ পৰা অজ্ঞতা নিৰক্ষৰতা, কুসংস্কাৰ আঁতৰাবলৈ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰিছিল। সাহিত্যৰ মাজেদি তেওঁলোকে সামাজিক উত্তৰণ সাধিছিল। সেইবাবে তেওঁ সমাজ সংস্কাৰৰ বিষয় লৈ *বাহিৰে ৰংচং ভিতৰে কোৱাভাতুৰী* আৰু *কানিয়াৰ কীৰ্ত্তন* —এই দুখন গ্ৰন্থ ৰচনা কৰে।গ্ৰন্থ দুখনত সমাজ সংস্কাৰৰ স্বৰূপ ব্যঙ্গাত্মকভাবে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। *বাহিৰে ৰংচং ভিতৰে কোৱা ভাতুৰী* নামৰ এই উপন্যাসধৰ্মী ৰচনাত ধৰ্মৰ নামত ব্যভিচাৰ, কুসংস্কাৰ, অনীতি, অশিক্ষা আদি ৰূপ প্ৰকাশ পাইছে। তেওঁৰ দ্বিতীয়খন আধুনিক অসমীয়া নাট *কানিয়াৰ কীৰ্ত্তনত* কানি আৰু বৰবিহৰ সেৱনৰ পাকচক্ৰত পৰি কেনেদৰে সকলো হেৰুৱাব লগা হয় তাক এই সৰু নাটখনিৰ জৰিয়তে হাস্য-ব্যঙ্গ ৰূপত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। তেওঁৰ আন এখন পুথি হ'ল— *অসমীয়া বিবাহ পদ্ধতি*।হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই বিধৱা বিবাহক সমৰ্থন জনাইছিল। অসমীয়া সমাজত বিবাহক লৈ প্ৰচলিত অন্ধবিশ্বাস, কুসংস্কাৰ সম্পৰ্কে এই পুথিখনিত উল্লেখ কৰা হৈছে।

তেওঁ পুৰুষৰ অধিক বিবাহৰ পক্ষপাতী নাছিল।আনকি নিজৰ জীৱনতো তাৰ প্ৰতিফলন ঘটাইছিল। যাৰ বাবে তেওঁৰ পত্নীৰ মৃত্যুৰ পিছতো দ্বিতীয় বিবাহ কৰোৱা নাছিল। বৰুৱাই ৰচনা কৰা আন কেইখনমান উল্লেখযোগ্য পুথি হ'ল— *আদিপাঠ* (১৮৭৩), *পাঠমালা* (১৮৯২), *অসমীয়া ব্যাকৰণ* (১৮৫৯), *অসমীয়া পঢ়াশলীয়া অভিধান* (১৮৯২), *অসমীয়া ল'ৰাৰ ব্যাকৰণ* (১৮৮৬) আদি কৰি বহুকেইখন পঢ়াশলীয়া পুথি ৰচনা কৰিছিল।

উল্লেখযোগ্য যে *আদিপাঠ* পুথিখনৰ সমপৰ্যায়ৰ বহুকেইখন পুথিৰ মাজত পৰীক্ষকে এই পুথি শ্ৰেষ্ঠ বুলি পৰিগণিত কৰি ৫০০.০০ টকা পুৰস্কাৰ দিছিল বুলি জনা যায়। *পাঠমালা* পুথিখনিত ইংৰাজী আৰু সংস্কৃত ভাষাৰ লগতে *ৰামায়ণ-মহাভাৰতৰ* দুটামান উপাখ্যান ইয়াত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। *স্বাস্থ্য ৰক্ষা বা গা ভালে ৰাখিবৰ উপায়* (Way to Healthৰ অনুবাদ) হ'ল হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ এখন গদ্য ৰচনা। *পাঠমালা* আৰু *স্বাস্থ্য ৰক্ষা* ৰচনাৰ বাবেও বৰুৱাই চৰকাৰৰ পৰা ১১০০.০০ টকা

পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিল। এনে ধৰণৰ গদ্য ৰচনাই পৰৱৰ্তী সময়ৰ লেখকসকলক অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল।

বৰুৱাৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ কীৰ্তিস্তম্ভ হ'ল— *হেমকোষ*। বৰুৱাই তিনিখন অভিধান ৰচনা কৰিছে। সেইকেইখন হ'ল— *পঢ়াশলীয়া অভিধান, সংক্ষিপ্ত হেমকোষ* আৰু *হেমকোষ*। *পঢ়াশলীয়া অভিধান* ১৮৯২ খ্ৰীঃত *সংক্ষিপ্ত হেমকোষ* ১৮৯৪, আৰু শেষৰখন বৰুৱাৰ মৃত্যুৰ পিছত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। *হেমকোষ*খন হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী আৰু গৰ্ডন চাহাবৰ প্ৰচেষ্টাত ১৯০০ চনত প্ৰকাশ পায়। *হেমকোষ*খনত ব্ৰহ্মনৰ অভিধানতকৈ প্ৰায় আঠ হেজাৰ শব্দ বেছিকৈ পোৱা যায়। ব্যাকৰণ আৰু অভিধান ৰচনাৰে হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই অসমীয়া সাহিত্যৰ ভেটি দৃঢ় কৰি থৈ গৈছে। অভিধানখনত বৰুৱাৰ পাণ্ডিত্য আৰু ভাষাজ্ঞানৰ লগতে কৰ্মনিষ্ঠতাৰ পৰিচয় পোৱা যায়।

বৰুৱাই *আচাম নিউচ* (১৮৮৩-৮৫) নামৰ এখন কাকতো সম্পাদনা কৰিছিল। *অৰুণোদই* কাকত বন্ধ হোৱাৰ সময়ছোৱাত এই কাকতখনৰ প্ৰকাশ হৈছিল। এই সংবাদ-পত্ৰখন দুটা ভাগত প্ৰকাশিত হৈছিল— এটা অসমীয়া আৰু আনটো ইংৰাজী ভাষাত। কাকতখনৰ মাজেৰে অসমীয়া ভাষাৰ স্থিৰীকৰণ কৰে।

- **গুণাভিৰাম বৰুৱা (১৮৩৭-১৮৯৪) ঃ** ১৭৫৯ শকত (ইং ১৮৩৭) যোৰহাটত গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ জন্ম হয়। আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ ৰৱদেউতাক ৰণৰাম বৰুৱাৰ পুত্ৰ গুণাভিৰাম বৰুৱা। সৰুতে পিতৃ বিয়োগ ঘটাত গুণাভিৰাম বৰুৱাই ঢেকিয়াল ফুকনৰ তত্ত্বাৱধানত ডাঙৰ-দীঘল হয়। ঢেকিয়াল ফুকনৰ যত্নতে তেওঁ কলিকতাৰ প্ৰেছিডেন্সী কলেজত নামভৰ্তি কৰে। প্ৰেছিডেন্সী কলেজত দ্বিতীয় বাৰ্ষিক শ্ৰেণীলৈ পঢ়ি পিছত আইনৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে। ১৮৫৯ চনত ঢেকিয়াল ফুকনৰ মৃত্যুত তেওঁ অসমলৈ উভতি আহে সেই বছৰতে তেওঁ ছাব-এচিষ্টেণ্ট পদত নিযুক্ত হয় আৰু তাৰ এবছৰ পিছত এক্সট্ৰা-এচিষ্টেণ্ট কমিছনাৰ পদ লাভ কৰে। ১৮৫৭ চনত ব্ৰজসুন্দৰী দেৱীৰ লগত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। প্ৰথমা পত্নী ব্ৰজসুন্দৰীৰ মৃত্যুৰ পিছত তেওঁ বিষ্ণুপ্ৰিয়া নামে এগৰাকী ব্ৰাহ্মণ বিধৱাক বিয়া কৰায়। কলিকতাত থাকোঁতে ইশ্বৰচন্দ্ৰ বিদ্যাসাগৰৰ প্ৰভাৱ আৰু ব্ৰাহ্মসমাজ আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ পৰিছিল। হিন্দু সমাজ সংস্কাৰৰ প্ৰভাৱৰ ফলস্বৰূপেই তেওঁ বিধৱা বিবাহ কৰাইছিল। ১৮৯০ খ্ৰীঃত তেওঁ কামৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে। ১৮৯৪ খ্ৰীঃত তেওঁৰ মৃত্যু হয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৬ ঃ অসমীয়া ভাষা পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা স্তৰত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাই কেনেদৰে অৱদান আগবঢ়াইছিল আলোচনা কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ দৰে গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ মনতো সমাজ সংস্কাৰৰ মনোভাবে ক্ৰিয়া কৰিছিল। ব্ৰাহ্ম সমাজৰ প্ৰভাৱত তেওঁ পিছলৈ সেই ধৰ্মই গ্ৰহণ কৰিছিল। বৰুৱাৰ সাহিত্যৰ সকলো দিশতে অৱিহণা আছে। তেওঁ নাট্যকাৰ, প্ৰবন্ধকাৰ, জীৱনী লেখক, বুৰঞ্জী প্ৰণেতা, হাস্যৰসিক, সাংবাদিক আৰু কবি হিচাপেও পৰিচিত। ১৮৫৭ খ্ৰীঃত তেওঁ *অৰুণোদই*ৰ পাতত প্ৰকাশ কৰে *ৰামনৱমী* নাটক। *ৰামনৱমী* প্ৰথম অসমীয়া সামাজিক নাটক। এই নাটকখনিৰ জৰিয়তে তেওঁৰ সৃষ্টিমূলক প্ৰতিভাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। *অৰুণোদই*ত এই নাটকখন ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশিত হয়। ১৮৭০ খ্ৰীঃত এই নাটকখন পুথি আকাৰে ছপা হয়। নাটকখন পাশ্চাত্য নাটকৰ অনুকৰণত লিখা হৈছে যদিও ইয়াত সংস্কৃত নাটকৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। নাটকখনি হ'ল সামাজিক বিয়োগান্তক নাটক। ভাৰতীয় নাট্য সাহিত্যত ইয়াৰ আগলৈকে বিয়োগান্তক নাটকৰ পৰম্পৰা নাছিল। গুণাভিৰাম বৰুৱাই প্ৰথম পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ অনুকৰণত বিয়োগান্তক নাটক ৰচনাৰ আৰম্ভণি কৰে। ইয়াত উদাৰপন্থী ৰামচন্দ্ৰ আৰু বাল্যবিধৱা নৱমীৰ মাজত প্ৰণয় আৰু শেষত সমাজৰ পাকচক্ৰত পৰি শোকাৱহ পৰিণতিৰে নাটকখনিৰ সামৰণি পৰিছে। *বিবাহ ৰহস্য* নামৰ আন এখনি নাটক গুণাভিৰাম বৰুৱাই ৰচনা কৰিছিল বুলি পণ্ডিতসকলে অনুমান কৰে। তেওঁৰ *আসাম বন্ধু* নামৰ কাকতখনত এই নাটকখনিৰ মাত্ৰ দুটা দৃশ্যহে প্ৰকাশিত হৈছিল। এই নাটকখনিও অসমীয়া গাঁৱলীয়া বিবাহ সমস্যাৰ আধাৰত ৰচনা কৰা হৈছিল। ১৮৮০ খ্ৰীঃত বৰুৱাৰ *আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ জীৱন চৰিত* প্ৰকাশ পায়। ঢেকিয়াল ফুকনৰ জীৱনৰ সৰু-বৰ সকলো ঘটনা এই চৰিতখনত সন্নিৱিষ্ট হৈছে। ১৮৮৪ চনত বৰুৱাৰ *অসম বুৰঞ্জী* প্ৰকাশিত হয়। বুৰঞ্জীখনিত অসমত মানৰ শেহছোৱা আৰু অসমৰ অতীত আৰু বৰ্তমানৰ দীঘলীয়া আলোচনা আছে। ইয়াৰ উপৰি হাস্য ৰসৰ প্ৰবন্ধ 'কঠিন শব্দৰ ৰহস্য' প্ৰকাশ পায়। বৰুৱাই *বিজুলী* কাকতত 'গুৱদত্ত' ছদ্মনামেৰে কেইটিমান কবিতাও ৰচনা কৰিছিল। ১৮৫৫ চনত বৰুৱাৰ সম্পাদনাত *আসাম বন্ধু* নামেৰে এখনি মাহেকীয়া কাকতে জন্মলাভ কৰে। কাকতখন প্ৰায় ডেৰ বছৰলৈ চলি বন্ধ হৈছিল। *আসাম বন্ধু*ত মুঠতে ১৬টি সংখ্যা প্ৰকাশ পাইছিল। *আসাম বন্ধু*ক ৰোমাণ্টিক যুগৰ বাটকটীয়া বুলিব পাৰি। কাকতখনে সেই সময়ৰ লেখকগোষ্ঠীক আকৰ্ষণ কৰিছিল। অৰুণোদই যুগৰ শেষ আৰু জোনাকী যুগৰ আগছোৱাত গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ ৰচনাই সেই সময়ৰ সাহিত্যক প্ৰভাৱিত কৰিছিল।

- **ৰমাকান্ত চৌধুৰী (১৮৪৬-১৮৮৯) ঃ** নলবাৰী জিলাৰ বতাহঘিলা গাঁৱত ৰমাকান্ত চৌধুৰীৰ জন্ম হয়। পিতৃ লক্ষ্মীকান্ত চৌধুৰী। প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ চৌধুৰীয়ে গুৱাহাটীৰ কাছাৰীত কেৰাণী পদত সোমায়। পিছত তেওঁ পদোন্নতি লাভ কৰি চিৰস্তাদাৰ পদ লাভ কৰে। ১৮৮৯ খ্ৰীঃত চিৰস্তাদাৰ পদত কাৰ্যনিৰ্বাহ

কৰি থাকোঁতেই অকালতে মৃত্যুবৰণ কৰে। ৰমাকান্ত চৌধুৰীয়ে মাইকেল মধুসূদন দত্তৰ ব্লেঙ্ক ভার্ছৰ আৰ্হিত অমিত্রাক্ষৰ ছন্দত ১৮৭৫ খ্ৰীঃত *অভিমন্যু বধ* কাব্যখন ৰচনা কৰে। এই বধকাব্যখনৰ মূল হ'ল মাইকেল মধুসূদন দত্তৰ *মেঘনাথ বধ*। ৰমাকান্ত চৌধুৰী *সীতাহৰণ* আৰু *ৰাৱণবধ* নামৰ দুখন পৌৰাণিক নাটকো ৰচনা কৰে। *ৰাৱণ বধ* নাটকখন এতিয়াও অপ্রকাশিত হৈ আছে।

- **ভোলানাথ দাস (১৮৫৮-১৯২৯) ঃ** ভোলানাথ দাসৰ ঘৰ প্রাচীন নগাঁৱত। পিতৃ বাপিৰাম আৰু মাতৃ হ'ল পদ্মাৱতী। নগাঁৱত স্কুলীয়া শিক্ষা শেষ কৰি কলিকতাৰ মেট্রপলিটান কলেজত গৈ পঢ়িবলৈ আৰম্ভ কৰে, কিন্তু শিক্ষা শেষ নহওতেই ঘৰলৈ উভতি আহি শিক্ষকতা আৰম্ভ কৰে। দাসে চিভিল চার্ভিছ পৰীক্ষাত উত্তীর্ণ হৈ ১৮৮৮ খ্ৰীঃৰ পৰা ভূমি বিভাগৰ বিষয়া ৰূপে কাম কৰে। ১৯২২ খ্ৰীঃত চাকৰিৰ পৰা অৱসৰ লয়। ১৯২৯ খ্ৰীঃত তেওঁৰ মৃত্যু হয়।

  ভোলানাথ দাসেও মাইকেল মধুসূদন দত্তৰ অমিত্রাক্ষৰ ছন্দত *সীতাহৰণ কাব্য* ৰচনা কৰে। কাব্যখন *আসাম বিলাসিনী* (১৮৭১) কাকতত প্রকাশ পাইছিল। ১৯০২ খ্ৰীঃত কাব্যখন পুথি আকাৰে প্রকাশ হয়। *সীতাহৰণ কাব্য*খন আধুনিক যুগৰ দ্বিতীয়খন বর্ণনাত্মক কাব্য। কাব্যখন সাতোটা সর্গত ৰচনা কৰিছে। খণ্ড কবিতাৰ ৰচক হিচাপে ভোলানাথ দাস পৰিচিত। তেওঁৰ *কবিতামালা* নামৰ খণ্ড কবিতাৰ পুথিখন দুটা খণ্ডত প্রকাশ পাইছিল। ১৮৮৩ খ্ৰীঃত দ্বিতীয় কবিতা পুথি *চিন্তাতৰঙ্গিনী* প্রকাশ পায়। এইখন পুথিও দুটা খণ্ডত প্রকাশ হয়। কাব্যখনত কবিৰ সুখ-দুখৰ অনুভূতি, স্বদেশপ্রীতি আদি প্রকাশিত হৈছে। তেওঁ *সুভদ্রাহৰণ কাব্য* আৰু *প্রসঙ্গমালা* (গদ্য পদ্য মিহলি) গ্রন্থও ৰচনা কৰিছিল বুলি জনা যায়। এই দুখন গ্রন্থ অপ্রকাশিত হৈ ৰ'ল।

- **লম্বোধৰ বৰা (১৮৬০-১৮৯২) ঃ** তেজপুৰৰ আলিপোকৰীয়া গাঁৱত ১৯৬০ খ্ৰীঃত লম্বোধৰ বৰাৰ জন্ম হয়। তেওঁ পঢ়ি থকা অৱস্থাতেই *আসাম বিলাসিনী*ত বিভিন্ন প্রবন্ধ লিখিছিল। বৰাই বি.এ. পাছ কৰি কিছুদিনৰ বাবে কহিমা হাইস্কুলত শিক্ষকতা কৰে। ইয়াৰ পিছত কলিকতালৈ গৈ বি.এল. পাছ কৰি তেজপুৰত ওকালতি আৰম্ভ কৰে। ১৮৯২ খ্ৰীঃত হাইজা ৰোগত আক্রান্ত হৈ ৩২ বছৰ বয়সতে মৃত্যুক সাবটি ল'বলগা হয়।

  বৰাই *আসাম বিলাসিনী*ৰ উপৰি *আসাম তৰা, আসাম বন্ধু, আসাম নিউচ* আদি কাকততো প্রবন্ধ ৰচনা কৰিছিল। বৰাই *জ্ঞানোদয়* আৰু *ল'ৰাবোধ*— এই দুখন পঢ়াশলীয়া পুথি ৰচনা কৰে। *আনন্দৰাম বৰুৱাৰ জীৱন চৰিত* আৰু *ইশ্বৰচন্দ্র বিদ্যাসাগৰৰ জীৱন চৰিত* ৰচনা কৰিছিল যদিও আধৰুৱা হৈ থাকিল। *আসাম বন্ধু* কাকতত 'সদানন্দৰ কলাঘুমটি' নামৰ হাস্য-ব্যঙ্গাত্মক লেখনি প্রকাশ পাইছিল। তেওঁ কালিদাসৰ *শকুন্তলা* নাটকৰ তেওঁ অসমীয়া অনুবাদ কৰিছিল। *জোনাকী* কাকতত

তেওঁ 'অসমীয়া ভাষাৰ আখৰ জোঁটনি' নামৰ চাৰিটা প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছিল। বৰাৰ সাহিত্যৰ মাজত শক্তিশালী গদ্যৰ চানেকি পোৱা যায়।

- **ৰত্নেশ্বৰ মহন্ত (১৮৬৪-১৮৯৩) ঃ** ১৮৬৪ খ্ৰীঃত গুৱাহাটীত ৰত্নেশ্বৰ মহন্তৰ জন্ম হয়। তেওঁৰ পিতৃ থানেশ্বৰ মহন্ত। পিতৃ লক্ষ্মীমপুৰৰ বলিয়াগুৰু সত্ৰৰ অধিকাৰ আছিল। তেওঁ স্কুলীয়া শিক্ষা গুৱাহাটীত লাভ কৰে আৰু নগাঁৱৰ পৰা এণ্ট্ৰেন্স পাছ কৰে। মহন্তই কাছাৰীৰ একাউণ্টেণ্ট পদত কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰে। ১৮৯৩ খ্ৰীঃত কলাজ্বৰত আক্ৰান্ত হৈ মৃত্যুমুখত পৰে।

  গুণাভিৰাম বৰুৱাক কেন্দ্ৰ কৰি যি এদল সাহিত্যিকৰ জন্ম হৈছিল তাৰ ভিতৰত মহন্ত অন্যতম। তেওঁ *আসাম বন্ধুৰ* লগতে *জোনাকী* আৰু *বিজুলী* কাকততো বহু মূল্যৱান প্ৰবন্ধ লিখি থৈ গৈছে। 'জয়মতী কুঁৱৰী'ৰ দৰে কেইবাটাও বুৰঞ্জীমূলক প্ৰবন্ধ লিখি থৈ যায়। এই প্ৰবন্ধ লিখাৰ পিছতহে জয়মতীৰ সতীত্বৰ মহিমা দেশত প্ৰচাৰ হয়। *দ্ৰৌপদী মহিমা, জয়দ্ৰথ বধ, গোপলীলা* আৰু *হৰিশ্চন্দ্ৰ* নামে চাৰিখন নাটকো ৰচনা কৰে। *দ্ৰৌপদীৰ বেণীবন্ধন* নামে আন এখন নাটকো ৰচনা কৰিছিল যদিও অপ্ৰকাশিত হৈ থাকিল। *কবিতা হাৰ* নামে তেওঁ এখন কবিতা পুথিও ৰচনা কৰিছিল। পুথিখনি তিনিটা খণ্ডত প্ৰকাশ হৈছিল। তেওঁ 'ৰামদাস গোস্বামী' ছদ্মনামতো বহুকেইটি প্ৰবন্ধ ৰচনা কৰিছিল। উন্নত, শক্তিশালী গদ্যলেখক হিচাপেও মহন্তৰ স্থান আছে।

- **কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য ঃ** তেজপুৰৰ ন-দুৱাৰৰ দাৰোগা বাণেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ পুত্ৰ কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য। *অৰুণোদই*তে তেওঁ সাহিত্যিক জীৱন আৰম্ভ কৰিছিল। ইয়াৰ পিছত *আসাম নিউজ, আসাম বন্ধু, জোনাকী, বাঁহী, ঊষা* আৰু *আৰাহন* আদি কাকতত প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছে। ভট্টাচাৰ্য্যয়ো সংস্কাৰমুক্ত আৰু স্বাধীনতাপ্ৰয়াসী মনোভাৱ প্ৰকাশ পাইছে। তেওঁৰ প্ৰকাশিত কবিতা পুথি হ'ল— *চিন্তানল* (আগছোৱা, ১৮৯০), *চিন্তানল* (শেষছোৱা, ১৮৯২), *চিন্তাতৰঙ্গ* (১৯৩৩)। গদ্য ৰচনা *কঃ পন্থা* আৰু *অষ্টবক্ৰৰ আত্মজীৱনী* নামৰ দুখন পুথিৰ ভিতৰত দ্বিতীয়খন মৰণোত্তৰভাৱে প্ৰকাশ পাইছে। ১৯৩৬ চনত ৮৫ বছৰ বয়সত গুৱাহাটীত মৃত্যুবৰণ কৰে।
- **বলদেৱ মহন্ত ১৮৫০-১৮৯৫) ঃ** ১৮৫০ খ্ৰীঃত বলদেৱ মহন্তৰ জন্ম হয়। তেওঁ শঙ্কৰদেৱৰ আজ্ঞাপৰ নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰৰ বংশধৰ আছিল। মহন্তই *পৰিমিতি, জ্যামিতি, পাটীগণিত* আদি ৰচনা কৰাৰ উপৰি *উজুপাঠ* নামৰ এখন ছন্দোবদ্ধ পুথি ৰচনা কৰে।
- **বলিনাৰায়ণ বৰা (১৮৮৬-১৯৮৭) ঃ** এই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত বৰাও অন্যতম। *মৌ* আলোচনীৰ সম্পাদক হৰনাৰায়ণ বৰায়ো তেওঁৰ নাম উল্লেখ কৰিছে। মাত্ৰ তিনিটা প্ৰবন্ধৰ বাহিৰে *মৌ* আলোচনীৰ চাৰিটা সংখ্যাত প্ৰকাশিত সকলোবোৰ বৰাৰ ৰচনা।
- **পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননী (১৮৫৩-১৯২৯) ঃ** অসমীয়া মহিলা লেখিকাৰ ভিতৰত পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননী অন্যতম। তেওঁ আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ কন্যা।

পদ্মাৱতীয়ে *সুধর্মাৰ উপাখ্যান* নামেৰে এখন উপন্যাস ৰচনা কৰে। ১৮৮৪ খ্ৰীঃত উপন্যাসখন প্ৰকাশ হয়। ছাত্ৰসকলৰ উপযোগীকৈ ৰচনা কৰা আন এখন পুথি *হিতসাধিকা* ৰচনা কৰে।

ইয়াৰ উপৰিও আন বহুকেইজনে সাহিত্য ৰচনাত হাত দিছিল। তেওঁলোকৰ ভিতৰত কালিৰাম বৰুৱাই— *কীৰ্ত্তন, দশম, নামঘোষা, গীতগোবিন্দ, শঙ্কৰ চৰিত* আদি পুৰণি পুথি উদ্ধাৰ কৰি প্ৰকাশ কৰে। নীলকুমুদ বৰুৱাৰ *জীৱনাদৰ্শ*, পুৰ্ণকান্ত শৰ্মাৰ *নল চৰিত্ৰ* আৰু গদ্যৰ পুথি *হিতকথা* আৰু *জ্ঞানাঙ্কুৰ*, পদ্মহাঁস গোস্বামীৰ সঙ্কলন *পদ্যমালা* আৰু *শিক্ষাসাৰ*, ৰুদ্ৰৰাম বৰদলৈৰ *বঙাল বঙালনী*, দেৱনাথ বৰদলৈৰ *হেমপ্ৰভা* আৰু *বৈদেহী বিচ্ছেদ* আদি হেমচন্দ্ৰ গুণাভিৰামৰ কালছোৱাত ৰচিত হৈছিল।

মহিলা লেখিকা পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননীৰ উপৰি গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ পত্নী বিষ্ণুপ্ৰিয়া দেৱীৰ *নৈতিক সাধুকথাৰ পুথি* আৰু *নীতিকথা* আৰু জীয়ৰী স্বৰ্ণলতা দেৱীৰ *আৰ্হি তিৰোতা* নামৰ পুথি ৰচনা কৰে।

এনেদৰে বহুকেইজন সাহিত্যিকে কমসংখ্যক হ'লেও ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ উন্নতিত অৰিহণা যোগাইছিল।

২.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- ১৮২৬ চনত ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চৰ্ত অনুসৰি অসমৰ শাসন ব্যৱস্থা ইংৰাজৰ হাতলৈ যায়। ইংৰাজসকলে অসমত ১৮৩৬ খ্ৰীঃৰ পৰা অসমত অসমীয়াৰ সলনি বঙলা ভাষাৰ প্ৰচলন কৰিলে। মিছনেৰী আৰু সচেতন অসমীয়াৰ লগ লাগি ভাষা প্ৰতিষ্ঠাৰ যুঁজখনৰ পৰিসমাপ্তি ঘটিল ১৮৭৩ খ্ৰীঃত। ১৮৭৩ খ্ৰীঃত অসমীয়া ভাষাৰ পুনৰ প্ৰচলন আৰম্ভ হয়।
- ১৮৪৬ খ্ৰীঃত মিছনেৰীসকলৰ প্ৰচেষ্টাত প্ৰথম অসমীয়া মাহেকীয়া আলোচনী তথা সম্বাদপত্ৰ *অৰুণোদই* প্ৰকাশ পায়। ১৮২৬ৰ পৰা ১৮৮৯ খ্ৰীঃলৈ এই সময়ছোৱাৰ সাহিত্যখিনিক 'অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্য' বুলি জনা যায়।
- অধ্যায়টিত মিছনেৰীসকলৰ গদ্যৰীতিৰ নিদৰ্শনৰ লগতে অসমীয়া সাহিত্যলৈ তেওঁলোকৰ অৱদানৰ বিশদ আলোচনা আছে। খ্ৰীষ্টিয়ান মিছনেৰী আৰু অখ্ৰীষ্টিয়ান লেখকসকলৰ জীৱন আৰু সাহিত্য কৃতিৰো আভাস দিয়া হৈছে।
- *অৰুণোদই* কাকতৰ প্ৰকাশৰ আগছোৱাত অসমীয়া লেখকসকলৰ জীৱন আৰু সাহিত্য কৃতিৰ পৰিচয়ো আগবঢ়োৱা হৈছে।
- অৰুণোদই যুগৰ শেষ স্তৰত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ নেতৃত্বত যি সাহিত্য সৌধ নিৰ্মাণ হৈছিল তাৰ এটি চমু আভাস দিয়াৰ লগতে তেওঁলোকৰ সাহিত্য কৃতিৰ পৰিচয় দিয়া হৈছে।

২.৬ অধিক জানিবলৈ

১) গোস্বামী, যতীন্দ্রনাথ (১৯৮৬) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ চমু বুৰঞ্জী*; গুৱাহাটী ঃ মণিমাণিক প্রকাশ।

২) নেওগ, মহেশ্বৰ (সম্পা.) (১৯৮৩) ঃ *অৰুণোদই*; গুৱাহাটী ঃ অসম প্রকাশন পৰিষদ।

৩) নেওগ, মহেশ্বৰ (১৯৮৬) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা*; টিহু ঃ চন্দ্র প্রকাশ।

৪) বৰা, ড° হেম (১৯৯৪)ঃ *অসমীয়া সাহিত্যলৈ মহিলা লেখকৰ দান*; গোলাঘাট ঃ সপ্তাদী প্রকাশন।

৫) শইকীয়া, চন্দ্রপ্রসাদ (সম্পা.) (১৯৯৮) ঃ *অসমৰ বাতৰিকাকতৰ ডেৰশ বছৰীয়া ইতিহাস*; গুৱাহাটী ঃ অসমৰ বাতৰিকাকতৰ ডেৰশ বছৰীয়া জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি।

৬) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০০) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত*; গুৱাহাটী ঃ অৰুনোদয় প্রেছ।

৭) শর্মা দলৈ, ড° হৰিনাথ (২০০৫) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ পূর্ণ ইতিহাস*; নলবাৰী ঃ পদ্মাপ্রিয়া লাইব্রেৰী।

২.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ *অৰুণোদই* আলোচনী তথা সম্বাদপত্র ১৮৪৬ খ্রীঃত প্রকাশ হৈছিল। মূলতঃ খ্রীষ্টধর্ম প্রচাৰৰ লগতে অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ধাৰৰ প্রচেষ্টা, পুৰণি পুথি প্রকাশ আদিৰ বিষয়ে লিখিব লাগিব।

২নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ *অৰুণোদই* কাকতে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ এক নতুনত্বৰ জোৱাৰ আনে। অৰুণোদই হ'ল প্রথম অসমীয়া আলোচনী তথা সম্বাদপত্র। এই কাকতখনৰ যোগেদি অসমীয়া ভাষা পুনৰুদ্ধাৰ, নতুন বাক্যবিন্যাস প্রণালীৰ উদ্ভাৱন, আন বহুতো অৱদানৰ বিষয়ে লিখিব লাগিব।

৩নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ *অৰুণোদই* কাকতক কেন্দ্র কৰি ১৮২৬ খ্রীঃৰ পৰা ১৮৮৯ খ্রীঃৰ ভিতৰত ৰচিত সাহিত্যখিনি হ'ল 'অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্য'। কিন্তু এই সাহিত্যখিনিত তিনিটা সৰু সৰু ভাগত বিভাজন কৰি আলোচনা কৰিলে সুবিধা হ'ব। তেতিয়া প্রতিটো স্তৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহো ওলাই পৰিব।

৪নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ মিছনেৰীসমূহে অসমলৈ খ্রীষ্টধর্ম প্রচাৰৰ উদ্দেশ্য লৈ অহা বাবেই অসমীয়া ভাষাই পুনঃপ্রতিষ্ঠা লাভ কৰিলে। নহ'লে কিজানি অসমীয়া ভাষা কালৰ বুকুত হেৰাই

গ'লহেঁতেন।অসমীয়া ভাষা উদ্ধাৰ আৰু প্ৰতিষ্ঠাৰ লগতে অসমীয়া সাহিত্য ৰচনা আৰু প্ৰকাশত মিছনেৰীসকলে খ্ৰীষ্টিয়ানসকলে আগবঢ়োৱা অৱদানৰ বিষয়ে লিখিব লাগিব।

৫নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনে কি ৰচনা কৰিছিল সেই বিষয়ে উল্লেখ কৰি সেই সাহিত্যৰ বিষয়বস্তু... ...অসমীয়া ভাষা পুনৰুদ্ধাৰৰ বাবে তেওঁ কি কি সাহিত্য সৃষ্টি কৰিছিল আলোচনা কৰিব লাগিব।

৬নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ অসমীয়া ভাষালৈ *অৰুণোদই*ৰ অৱদান অতুলনীয়। *অৰুণোদই*ৰ অনুপ্ৰেৰণাতে বহুকেইখন আলোচনী-সংবাদ-পত্ৰৰ জন্ম হয়। অৰুণোদই স্তৰৰ শেষ অংশত সাহিত্য সৃষ্টিত মনোনিৰেশ কৰা হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ যথেষ্ট অৱদান আছে। বিশেষকৈ এই স্তৰত নতুন নতুন সাহিত্য সৃষ্টিৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰৱভেটি গঢ়িছিল। গতিকে তেওঁলোকৰ অৱদানৰ বিষয়ে লিখিব লাগিব।

২.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত *অৰুণোদই*ৰ স্থান সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ *অৰুণোদই* কাকতত মিছনেৰীসকলে ব্যৱহাৰ কৰা নতুন বাক্যবিন্যাস তথা গদ্যৰীতিৰ নিদৰ্শন সম্পৰ্কে লিখক।

প্ৰশ্ন ৩ ঃ *অৰুণোদই* কাকতলৈ অৰিহণা যোগোৱা অনা-অসমীয়া (অখ্ৰীষ্টিয়ান) লেখকসকলৰ অৱদানসমূহৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখক।

প্ৰশ্ন ৪ ঃ প্ৰাক্-অৰুণোদই স্তৰত কি সাহিত্য ৰচিত হৈছিল? সেই সাহিত্যসমূহৰ বিষয়ে এটি আভাস দিয়ক।

প্ৰশ্ন ৫ ঃ চমুটোকা লিখক ঃ

ক) ড° নাথান ব্ৰাউন খ) মাইলছ ব্ৰন্সন গ) গুণাভিৰাম বৰুৱা
ঘ) কাশীনাথ তামুলী ফুকন ঙ) বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যাধিপ চ) ৰামনৱমী নাটক।

*** ***** ***